

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัด
จันทบุรี

พิมพ์สุภัท อุ่มพิมาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัด
จันทบุรี

พิมพ์สุภัท อุ่มพิมาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

Predictive Factors of E-cigarette Smoking Intention Among Female Junior Secondary School
Students, Chanthaburi Province

PHIMSUPHAK AUMPHIMAI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF NURSING SCIENCE
IN COMMUNITY NURSE PRACTITIONER
FACULTY OF NURSING
BURAPHA UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ พิมพ์สุภัค อุ่มพิมาย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัย
บูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวสน์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ ละกำป็น)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวสน์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนัญชิดาคุชฎี ทูลศิริ)

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชัย จุลเมตต์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเยี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

65920015: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)
 คำสำคัญ: ปัจจัยทำนาย, ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า, วัยรุ่นหญิงตอนต้น
 พิมพ์สุกข์ อุ่มพิมาย : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิง
 มัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี . (Predictive Factors of E-cigarette Smoking Intention Among Female
 Junior Secondary School Students, Chanthaburi Province) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รุ่งรัตน์ ศรีสุริย
 เวศน์, พรนภา หอมสินธุ์ ปี พ.ศ. 2568.

บุหรี่ไฟฟ้ากำลังเป็นที่แพร่หลายในกลุ่มเยาวชนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพในวงกว้าง โดยเฉพาะ
 ในนักเรียนหญิง การศึกษาภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่
 ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน
 (Multistage random sampling) เป็นนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 อายุระหว่าง 13 - 15 ปี ที่กำลัง
 ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ในกำกับของรัฐ ในเขตจังหวัดจันทบุรี จำนวน 193 คน โดยใช้ ทฤษฎีอิทธิพลสาม
 ทาง (The Theory of Triadic Influence :TTI) (Fray & Petraitis,1994) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และเก็บ
 รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการสูบบุหรี่และการ
 ใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อนและบุคคลในครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า การ
 รับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทักษะคิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า การเข้าถึงสื่อ และความ
 ตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา ในการแจกแจง ความถี่
 ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Binary Logistic Regression

ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 29.5 ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้นมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่
 ไฟฟ้า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ได้แก่ ทักษะคิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (Adjusted Odds Ratio : AOR = 8.81, 95% CI = 3.784 - 20.529) การรับรู้
 ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 3.55, 95% CI = 1.559 - 8.061) และการเข้าถึง
 สื่อ (AOR = 2.65, 95% CI = 1.177 - 5.948) ในขณะที่ ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = 1.84,
 95% CI = 0.777 - 4.390) การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน (AOR = 0.89, 95% CI = 0.394 - 2.010) การ
 สูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง (AOR = 1.87, 95% CI = 0.802- 4.367) และความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า
 (AOR = 0.88, 95% CI = 0.393 - 1.971) ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิง

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของทักษะคิด การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการ
 เปิดรับสื่อ ที่มีผลต่อการกำหนดความตั้งใจในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นหญิง โปรแกรมการป้องกันควรให้
 ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนทักษะคิด การพัฒนาทักษะการปฏิเสธ และการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อลดการเริ่มใช้บุหรี่
 ไฟฟ้าในกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบาง

65920015: MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER; M.N.S. (COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: Predictive factors/ e - cigarettes smoking intention/ early female adolescents

PHIMSUPHAK AUMPHIMAI : PREDICTIVE FACTORS OF E-CIGARETTE SMOKING INTENTION AMONG FEMALE JUNIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS, CHANTHABURI PROVINCE . ADVISORY COMMITTEE: RUNGRAT SRISURIYAWET, PORNNAPA HOMSIN 2025.

Electronic cigarettes are becoming widespread among youth and have broad health impacts, especially among female students. This cross - sectional study aimed to examine factors influencing the intention to use electronic cigarettes among junior high school female students in Chanthaburi Province. The sample was obtained through multistage random sampling, consisting of 193 first-year female junior high school students aged 13-15 years studying in public educational institutions in Chanthaburi Province. The study used the Theory of Triadic Influence (TTI) (Fray & Petraitis, 1994) as a conceptual framework. Data was collected using structured interviews covering general information, smoking and drug use behavior, cigarette or e-cigarette smoking by friends and family members, knowledge about e-cigarettes, perceived self-efficacy in refusing e-cigarettes, attitudes toward e-cigarettes, media access, and intention to use e-cigarettes. The statistical analysis included descriptive statistics for frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, and Binary Logistic Regression.

The results revealed that 29.5% of female junior high school students had intentions to use e-cigarettes. Factors significantly influencing the intention to use e-cigarettes among female students were: attitudes toward e-cigarettes (Adjusted Odds Ratio : AOR = 8.81, 95% CI = 3.784 - 20.529), self-confidence in the ability to refuse e-cigarettes (AOR = 3.55, 95% CI = 1.559 - 8.061), and media access (AOR = 2.65, 95% CI = 1.177 - 5.948). Meanwhile, experience with alcohol consumption (AOR = 1.84, 95% CI = 0.777 - 4.390), cigarette or e-cigarette smoking by friends (AOR = 0.89, 95% CI = 0.394 - 2.010), cigarette or e-cigarette smoking by guardians (AOR = 1.87, 95% CI = 0.802 - 4.367), and knowledge about e-cigarettes (AOR = 0.88, 95% CI = 0.393 - 1.971) had no statistically significant influence on the intention to smoke.

The findings highlight the crucial role of attitudes, self-efficacy, and media access in shaping e-cigarette use intentions among female adolescents. Prevention programs should prioritize attitude modification, refusal skill development, and media literacy to effectively reduce e-cigarette uptake in this vulnerable population.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณา ให้ความรู้ ชี้แนะ และกำลังใจผลักดัน ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ ละกะปิ่น อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาล สาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ชนัญชิตาคุษฎิ ทูลศิริ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ วิจารณ์ ผลงาน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณะครู โรงเรียนศรียานุสรณ์ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม โรงเรียนแก่งหางแมวพิทยาคาร โรงเรียนนายายอามพิทยาคม และ โรงเรียนมะขามสรรเสริญ ที่ได้ให้ความสนับสนุน ร่วมมือ และขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน ที่ร่วมมือทำให้งานวิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) ผู้สนับสนุนทุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

พิมพ์สุภัท อุ่มพิมาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
วัยรุ่น	10
บุหรีไฟฟ้า.....	14
ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Triadic Influence Theory).....	20
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรีไฟฟ้าหรือความตั้งใจในการสูบบุหรีไฟฟ้าของวัยรุ่น	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4 ผลการวิจัย	42
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล	42
ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรม การสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด และปัจจัยที่ศึกษา.....	44
ส่วนที่ 3 ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า.....	47
ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	49
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล.....	53
สรุปผลการศึกษา	53
อภิปรายผลการวิจัย	54
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	61
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	71
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81
ภาคผนวก ค แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย	90
ภาคผนวก ง เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	92
ประวัติย่อของผู้วิจัย	100

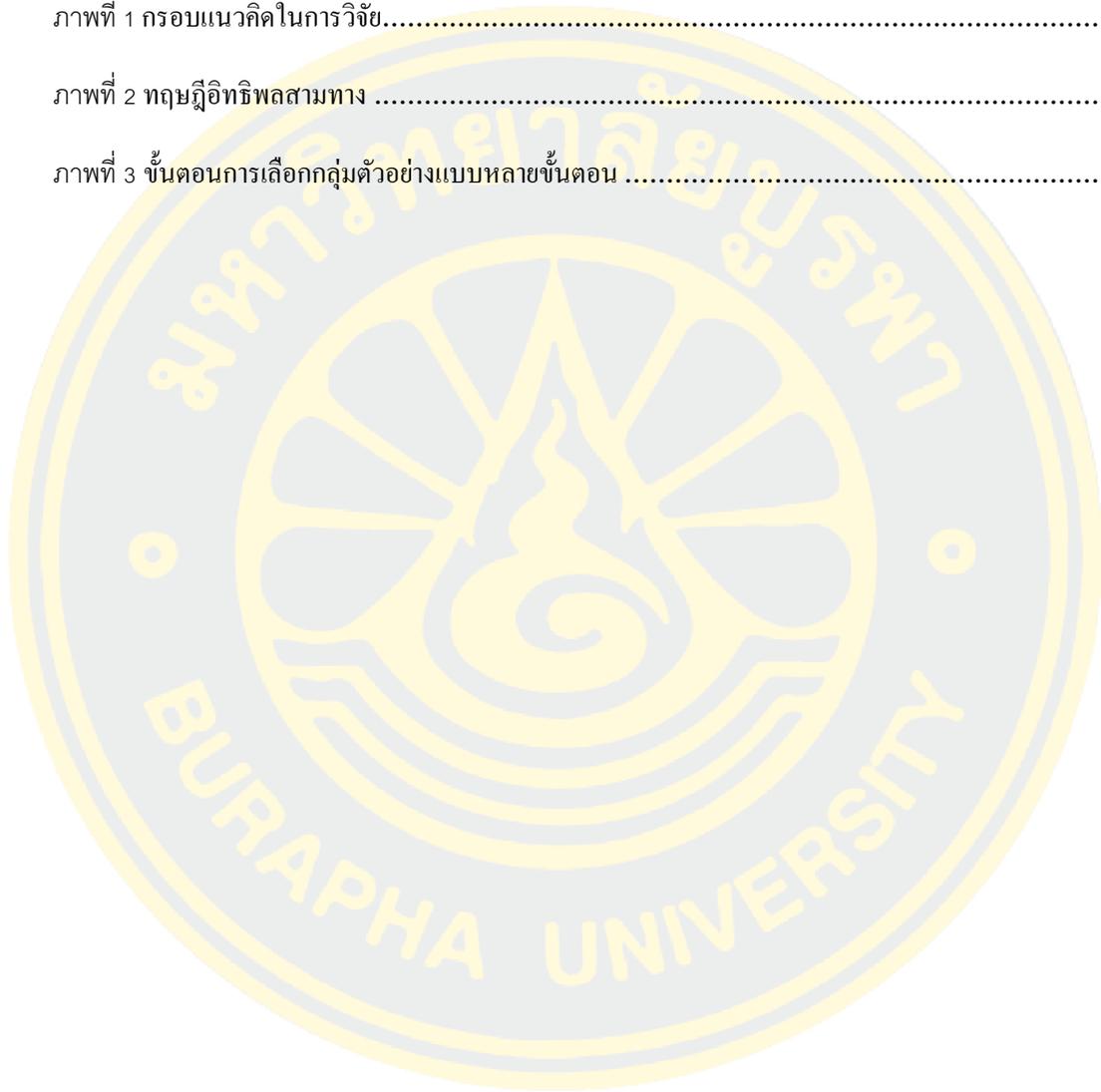
สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน (n = 193)	32
ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มตัวแปรเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n = 193)	43
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลพฤติกรรมการใช้บุหรี่และ.....	44
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยที่ศึกษา (n = 193).....	46
ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า(n= 193)	48
ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นรายข้อ (n= 193)	48
ตารางที่ 8 Adjust Odds Ratio ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษาและความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n= 193) .	51
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความมั่นใจในการปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า(n = 193).....	72
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (n=193)	75
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (n = 193)	77
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า(n=193)	79

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ภาพที่ 2 ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง	22
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน	33

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นปัญหาสาธารณสุขระดับโลกที่สำคัญ เนื่องจากองค์การอนามัยโลกได้ยืนยันแล้วว่า บุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ช่วยให้เลิกบุหรี่มวนง่ายขึ้น และทำให้งดคิดถึงบุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้า ในปัจจุบันมีการเพิ่มนักสูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่จำนวนมากขึ้นทั่วโลก ตัวอย่างเช่น ทวีปอเมริกา ประเทศสหรัฐอเมริกา รายงานผลการสำรวจประจำปี 2564 จากองค์การอาหารและยาแห่งสหรัฐอเมริกา (National Youth Tobacco survey : NYTS) พบว่า อัตราการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากร้อยละ 1.5 เป็นร้อยละ 20.8 ในช่วงปี 2554 – 2561 สอดคล้องกับทวีปยุโรป ประเทศอังกฤษ รายงานผลการสำรวจโดยองค์กร Action on smoking and health (ASH) พบว่าวัยรุ่นช่วงอายุ 11- 17 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 4 เป็นร้อยละ 7 ระหว่างปี 2563 – 2565 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2566) ซึ่งจากผลการสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชน อายุ 13 – 15 ปี พบเยาวชนหญิงใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น เช่น ในสาธารณรัฐชิวรินาม ทวีปอเมริกา พบว่า เยาวชนหญิงสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 4.6 เป็นร้อยละ 8.3 ในช่วงปี 2559 - 2565 ซึ่งสอดคล้องกับ ผลสำรวจทวีปยุโรป ประเทศแอลเบเนีย พบว่าเยาวชนหญิงสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 2.7 เป็นร้อยละ 4.1 ระหว่างปี 2558 - 2563 (Centers for Disease Control and Prevention[CDC], 2025) เป็นสัญญาณว่าเยาวชนหญิงมีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย พบว่ามีแนวโน้มไม่ต่างจากสถานการณ์ในต่างประเทศเช่นกัน แม้จะมีกฎหมายห้ามจำหน่ายและซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้า โดยพบว่าเกินครึ่งของคนสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นกลุ่มเยาวชน ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าเริ่มเข้ามาระบาดในกลุ่มเด็กนักเรียน จากผลรายงานการสำรวจการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในเยาวชนไทย พ.ศ.2565 พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อายุ 13 – 15 ปี มีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 ในปี 2558 เป็น ร้อยละ 17.6 ในปี 2565 (สำนักข่าวออนไลน์ สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจระดับชาติทั่วประเทศในปี 2564 ในนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งเอกชนและรัฐบาล อายุระหว่าง 11 – 16 ปี จำนวน 6,045 คน อัตราการตอบกลับร้อยละ 80 (Patanavanich et al., 2021) พบว่า ความชุกของผู้เคยใช้บุหรี่ไฟฟ้า เท่ากับ 7.2% (ชาย 11% หญิง

2.8%) และปัจจุบันสูบบุหรี่ไฟฟ้า เท่ากับ 3.7% (ชาย 5.9% หญิง 1.3%) นอกจากนี้ยังพบว่าช่วงอายุ 13 ปี มีสัดส่วนการตอบว่ามีประสบการณ์เคยใช้ และใช้บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันสูงสุดถึงร้อยละ 60 และกระจุกตัวอยู่ในภาคกลางมากถึงร้อยละ 50 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มเยาวชนมีอัตราความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในวัยรุ่นหญิง ดังจะเห็นได้จากแนวโน้มการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงสูงขึ้นมากกว่าในอดีต จากการสำรวจระดับชาติพบว่า มีอัตราชุกเท่ากับ 3.8% ในปี 2552 เป็น 5.2 % ในปี 2558 (Chotbenjamaporn et al., 2017) สอดคล้องกับผลสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนอายุ 13 – 15 ปี ข้อมูลปี 2558 ถึงปี 2565 สูงขึ้น จาก 3.3% เป็น 17.6% โดยเยาวชนชายสูบบุหรี่ไฟฟ้า 20.2 % เยาวชนหญิง 15.0 % ซึ่งเยาวชนชายสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 4.3 เท่า ในขณะที่เยาวชนหญิงสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 7.9 เท่า (สำนักข่าวออนไลน์สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ, 2567)

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดทางชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นเมืองเศรษฐกิจการเกษตร อัญมณี การค้าชายแดนและการท่องเที่ยว จึงอาจเป็นกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดที่สำคัญของบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนไทย โดยกองสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ แบ่งตามเขตสุขภาพ พบว่าจังหวัดจันทบุรี ซึ่งอยู่ในเขตสุขภาพที่ 6 มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 8.3 (สำนักข่าวออนไลน์ สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ, 2566) ซึ่งยังขาดข้อมูลการวิเคราะห์ในวัยรุ่นหญิง

วัยรุ่นถือเป็นกลุ่มเป้าหมายกลยุทธ์ทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านความคิด อารมณ์จิตใจและสังคม ช้ำกว่าการเจริญเติบโตด้านร่างกาย โดยเฉพาะความไม่สมดุลของพัฒนาการทางสมองในระบบ Limbic และ Reward ที่ควบคุมด้านความอยาก อารมณ์และจิตใจ ส่งผลให้พัฒนาการของสมองส่วน Pre frontal cortex ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการตัดสินใจ การควบคุมอารมณ์ การวางแผนในอนาคต มีพัฒนาการที่ไม่สมบูรณ์ จึงส่งผลให้วัยรุ่นขาดความพร้อมของวุฒิภาวะในการคิดและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีโอกาสมีพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่ายกว่าวัยอื่นๆ (Konrad et al., 2013) ซึ่งการระบาดของนักสูบหน้าใหม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีความอยากรู้อยากลอง จึงเป็นเป้าหมายของการตลาด

จากข้อมูลศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) ได้รวบรวมสถานการณ์ในต่างประเทศและประเทศไทยไว้ดังเช่น องค์การอาหารและยาของสหรัฐอเมริกาได้อนุญาตการขายบุหรี่ไฟฟ้าได้ แต่ห้ามบอกว่าเป็นอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ธรรมดา ในประเทศไทยนั้น กรมควบคุมโรคและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้พิจารณาห้ามนำเข้า และจำหน่าย เมื่อ

ปี 2553 และได้มีการออกพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แต่ก็มีกลุ่มการตลาดพยายามแทรกแซงนโยบายอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มวัยรุ่นตกเป็นเหยื่อการตลาดได้ง่ายดาย โดยสถาบันยุวทัศน์ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน อายุ 15 – 25 ปี พบว่าร้อยละ 39.8 เข้าใจว่าบุหรี่ไฟฟ้าทำให้สามารถเลิกบุหรี่ธรรมดาได้ และร้อยละ 76.9 ได้รับข้อมูลที่บิดเบือนจากสื่อสังคมออนไลน์ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) โดยเฉพาะในผู้หญิงมีผลเสียที่รุนแรงกว่าผู้ชาย เพราะผู้หญิงจะมีการเผาผลาญนิโคตินเร็วกว่าผู้ชาย เนื่องมาจากฮอร์โมนเอสโตรเจน ทำให้ส่งผลที่เลวร้ายกว่า เนื่องจากวัยรุ่นหญิงจะได้รับปริมาณนิโคตินมากขึ้น และทำให้การเลิกบุหรี่ยากมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ผู้หญิงยังมีความไวในสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับกลไกทางเภสัชวิทยาสูงกว่า เช่น การมองเห็น การดมกลิ่น อารมณ์ จึงอาจนำไปสู่ความยากลำบากในการเลิกบุหรี่ที่สำคัญรูปร่างบุหรี่ไฟฟ้ามีขนาดกะทัดรัด พกพาง่าย กลิ่นน่าดึงดูด และรูปแบบลักษณะพิเศษที่สามารถดึงดูดผู้หญิงได้ (Kong et al., 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นและเยาวชน สามารถแบ่งออกได้เป็นปัจจัยระดับบุคคล และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยระดับบุคคลได้แก่ ประสบการณ์การสูบบุหรี่วนและการใช้ยาเสพติด เช่น กัญชา (Gaiha et al., 2021; Patino-Maso et al., 2022) และความสามารถในการปฏิเสธ (McCauley et al., 2023) ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (Gaiha et al., 2021; McCauley et al., 2023) และทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (Vogel et al., 2020) ส่วนปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมได้แก่ การสูบบุหรี่วนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่วนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน (Patino-Maso et al., 2022) และการยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน (Vogel et al., 2020) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ (Atuegwu et al., 2023; Vasseyy et al., 2022; Vogel et al., 2020) และ การโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า (Stroup & Branstetter, 2018)

การศึกษาในต่างประเทศที่ผ่านมาข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภาพรวมทั้งหญิงและชาย และช่วงอายุ ตั้งแต่ 15-18 ปี และ 18 ปีขึ้นไป (Gaiha et al., 2021; Lee et al., 2018; McCauley et al., 2023; Penzes et al., 2016; Vogel et al., 2020) การศึกษาในวัยรุ่นหญิงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบน้อยมาก อีกทั้งการศึกษาที่ผ่านมายังขาดการใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ชัดเจนและครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น มีบางการศึกษาใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ (Stroup & Branstetter, 2018) สำหรับประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นหญิง พบการศึกษาเพียงการศึกษาของ Patanavanich et al. (2021) ทำการศึกษาระดับชาติเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของเยาวชนไทย เป็นการศึกษา

ภาคตัดขวาง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6,045 คน พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่หรือไฟฟ้าในปัจจุบันของนักเรียนได้แก่ การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน (AOR =4.28, 95% CI 2.05-8.94) การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของพ่อแม่ (AOR=6.08 , 95% CI 2.8-13.17) การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน (AOR=3.82 , 95% CI 2.19-6.66) การยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน (AOR=1.95 , 95% CI 1.11-3.4) การไม่ตระหนักถึงอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า (AOR=5.25 , 95% CI 2.67-10.34)

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าจากสถานการณ์ปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนหญิงยังต่ำกว่าเพศชาย แต่มีสัญญาณอันตรายว่ามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมาก ดังที่กล่าวข้างต้น และข้อมูลอาจไม่ได้สะท้อนสภาพปัญหาที่แท้จริงในสังคมไทย เนื่องจากอาจมีการรายงานที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะบทบาททางเพศของผู้หญิงในสังคมไทยแตกต่างจากเพศชาย สังคมยังคาดหวังและมีทัศนคติเชิงลบกับผู้หญิงที่สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เมื่อเทียบกับผู้ชายที่สามารถทำได้ และสังคมยอมรับ ประกอบกับการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยยังเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายและต้องโทษ การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยตรงในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้นจึงมีข้อจำกัด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความตั้งใจของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 เนื่องจากนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 1 อยู่ในช่วงอายุ 13 ปี ซึ่งพบว่ามี ความชุกของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงสุด กว่าร้อยละ 60 เมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ (Patanavanich et al. , 2021) ทั้งนี้ความตั้งใจ (intention) เป็นแนวคิดที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมในอนาคต เป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมสุขภาพที่เฉพาะเจาะจงที่ดีที่สุด (Fishbein, 2009 p.220) และเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นหญิงตั้งแต่วัยแรกให้เร็วที่สุด

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The theory of Triadic Influence) (Fray & Petraitis, 1993) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากเป็นทฤษฎี ที่อธิบายพฤติกรรมของวัยรุ่นได้ครอบคลุมทั้งปัจจัยระดับบุคคล ระหว่างบุคคล และสังคมสิ่งแวดล้อม โดยทฤษฎีกล่าวไว้ว่าพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นผลมาจากอิทธิพลภายในบุคคล (Intrapersonal Influence) อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและทัศนคติ (Cultural environment/attitude influence) และอิทธิพลระหว่างบุคคลหรือทางสังคม (Interpersonal /social Influence) โดยสาเหตุหรืออิทธิพลต่างๆ ในแต่ละกลุ่มส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันตั้งแต่ ระดับน้อยจนถึงมากและอาจส่งผลโดยตรงและโดยอ้อม อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหลักสำคัญที่สุด เป็นกลุ่มอิทธิพลหลักได้แก่ การรับรู้

ความสามารถแห่งตน ทักษะของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม และความเชื่อตามบรรทัดฐานของสังคม ที่ส่งผลต่อความตั้งใจทดลองพฤติกรรมหรือเริ่มต้นพฤติกรรมนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การทำนาย พฤติกรรมของบุคคลนั้น ได้อย่างชัดเจนที่สุด ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถจัดกลุ่ม ปัจจัยตามกรอบคิดทฤษฎีได้ดังนี้คือ อิทธิพลภายในตัว ได้แก่ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและ การใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการ สูบบุหรี่ไฟฟ้า อิทธิพลระหว่างบุคคลหรือสังคม ได้แก่ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่มวนของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง อิทธิพลของวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทักษะต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และการเข้าถึงสื่อ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็น ประโยชน์ต่อบุคลากรทางสุขภาพ ครูและผู้ปกครอง รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาแผนในการป้องกัน ปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่น ซึ่งกำลังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ในประเทศไทย

คำถามการวิจัย

ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษา ตอนต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิง มัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวน ในปัจจุบัน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การสูบบุหรี่มวน หรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทักษะต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และ การเข้าถึงสื่อ

สมมติฐานการวิจัย

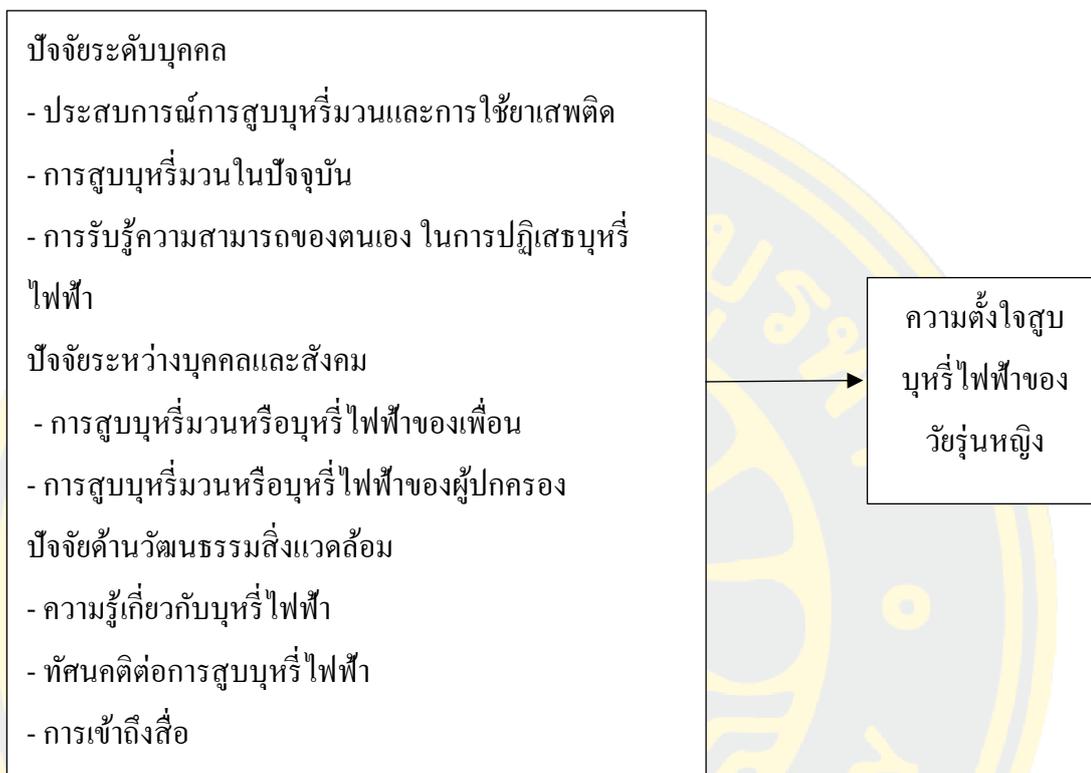
1. นักเรียนหญิงที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติดมีความตั้งใจสูบ บุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์
2. นักเรียนหญิงที่สูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ เคยสูบบุหรี่มวน

3. นักเรียนหญิงที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูง มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถต่ำ
4. นักเรียนหญิงที่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า
5. นักเรียนหญิงที่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า
6. นักเรียนหญิงที่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าน้อย มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามาก
7. นักเรียนหญิงที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติเชิงลบ
8. นักเรียนหญิงที่มีความถนัดในการเข้าถึงสื่อสูง มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่เข้าถึงสื่อต่ำกว่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The Theory of Triadic Influence: TTI) (Fray & Petraitis (1994) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมของวัยรุ่นได้ครอบคลุมทั้งปัจจัยระดับบุคคล ระหว่างบุคคล และสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎี TTI อธิบายว่าปัจจัยต่างๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งในระดับเดียวกัน และต่างระดับ การแสดงพฤติกรรมจึงมิได้เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยเพียงตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้น แต่มักเกิดพร้อมกันหรือร่วมกันอย่างเป็นพลวัต (dynamic) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงกลับไปมาอยู่ตลอดเวลา ทฤษฎีนี้จึงถูกนำมาใช้อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาโปรแกรมเพื่อการป้องกันหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (พรนภา หอมสินธุ์, 2558) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือสามารถทำนายความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นมีปัจจัยหลายระดับทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อิทธิพลของวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การเข้าถึงสื่อ อิทธิพลระหว่างบุคคลหรือสังคม ได้แก่ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่มวนของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง ปัจจัยทั้งสามกลุ่มดังกล่าวส่งผลต่อปัจจัยหลัก การรับรู้สมรรถนะแห่งตน

ความเชื่อ การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่ความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นหญิง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) ในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 อายุระหว่าง 13 - 15 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ในกำกับของรัฐ ในเขตจังหวัดจันทบุรี ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตามดังนี้

1. ตัวแปรต้น คือ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และ การเข้าถึงสื่อ

2. ตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ในกำกับภาครัฐ ในจังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

บุนหรีไฟฟ้า หมายถึง อุปกรณ์สูบบุนหรีชนิดหนึ่งที่ใช้กลไกไฟฟ้าทำให้เกิดความร้อนและไอน้ำ ซึ่งประกอบไปด้วยสารเคมีต่าง ๆ โดยไม่มีควันจากกระบวนการเผาไหม้เหมือนบุนหรีปกติทั่วไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566)

นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดภาครัฐ จังหวัดจันทบุรี ที่มีอายุ 13 – 15 ปี และไม่มีประวัติการสูบบุนหรีไฟฟ้า

ความตั้งใจต่อการสูบบุนหรีไฟฟ้า หมายถึง ความต้องการหรือเจตนาของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่จะแสดงพฤติกรรม วางแผนตั้งใจสูบบุนหรีไฟฟ้าในอนาคต ประเมินจากแบบสอบถามความตั้งใจในการสูบบุนหรีไฟฟ้า ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามความตั้งใจที่จะไม่สูบบุนหรีไฟฟ้าของปิยะวดี พุฒไทยและคณะ (2566)

ประสบการณ์การสูบบุนหรีมวนและการใช้ยาเสพติด หมายถึง การที่บุคคลเคยลองสูบบุนหรีมวน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กัญชาหรือการใช้สารเสพติดอื่น เช่น ยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น ในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา ประเมินจากแบบสอบถามการสูบบุนหรีมวนและการใช้ยาเสพติด ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจาก แบบสอบถามของ Atuegwu et al. (2023)

การสูบบุนหรีมวนในปัจจุบัน หมายถึง การสูบบุนหรีมวนตั้งแต่ 1 มวนต่อวันขึ้นไปภายใน 30 วัน

การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการปฏิเสธการสูบบุนหรีไฟฟ้า หมายถึง ความเชื่อมั่นในการปฏิเสธการสูบบุนหรีไฟฟ้า ในสถานการณ์ต่างๆ ประเมินจาก แบบสอบถามทักษะในการปฏิเสธการสูบบุนหรีไฟฟ้า ผู้วิจัยดัดแปลงจาก แบบสอบถามของปิยะวดี พุฒไทยและคณะ(2566)

ความรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า เกี่ยวกับเรื่อง โทษและพิษภัยของบุนหรีไฟฟ้า กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบุนหรีไฟฟ้า ประเมินจากแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจาก แบบสอบถามของปิยะวดี พุฒไทยและคณะ(2566)

ทัศนคติต่อการสูบบุนหรีไฟฟ้า หมายถึง ความคิด ความรู้สึก เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า ในทางบวกหรือลบ ประเมินจากแบบสอบถามทัศนคติต่อการสูบบุนหรีไฟฟ้า ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจาก

แบบสอบถามของ แบบสอบถามการวัดทัศนคติต่อบุหรี่ไฟฟ้าของ กิตติพงษ์ เรือนเพชรและคณะ (2564)

การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง หมายถึง การมีหรือไม่มีสมาชิกในครอบครัว บิดามารดาสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นประจำ ประเมินจากแบบสอบถามการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามของ Patino – maso et al. (2019)

การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน หมายถึง การมีหรือไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นประจำ ประเมินจากแบบสอบถามการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามของ Patino – maso et al. (2019)

การเข้าถึงสื่อ หมายถึง ความถี่ของวัยรุ่นหญิงในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลการโฆษณาชวนเชื่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ประเมินจากแบบสอบถามการเข้าถึงสื่อ ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามของ Stroup & Branstette. (2018)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี ” ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. วัยรุ่น

1.1 ความหมายของวัยรุ่น

1.2 พัฒนาการวัยรุ่นหญิงตอนต้น

2. บุหรี่ไฟฟ้า

2.1 คำจำกัดความ

2.2 ส่วนประกอบบุหรี่ไฟฟ้า

2.3 วิวัฒนาการบุหรี่ไฟฟ้า

2.4 สารประกอบในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า

2.5 ผลกระทบบุหรี่ไฟฟ้า

2.6 สถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

2.7 กฎหมายและนโยบายในประเทศไทย

3. ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Triadic Influence Theory)

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น

วัยรุ่น

1. ความหมายของวัยรุ่น

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525, อ้างถึงใน สำนักงานพัฒนานักศึกษา, 2562) ให้คำจำกัดความวัยรุ่น ว่าหมายถึง “วัยที่ย่างเข้าสู่หนุ่มสาว” ส่วนคำว่า “เยาวชน ” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ และมิใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

วารสารการแพทย์ Lancet Child & Adolescent Health (2561) ให้มีการนิยามช่วงอายุของ “วัยรุ่น” โดยขยายช่วงเวลาที่มนุษย์พ้นจากวัยเด็กแต่ยังไม่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ให้ยาวนานขึ้น จากราว 11-19 ปี มาเป็น 10-24 ปี

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2566) ได้ให้ความหมายว่า วัยรุ่นในภาษาอังกฤษ เรียกว่า Adolescent มาจากภาษาละติน adolescere หมายถึง "to mature" คือขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางกายภาพและจิตใจของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาระหว่างวัยเริ่มเจริญพันธุ์ถึงวัยผู้ใหญ่

World Health Organization (2011) ได้กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นช่วงทศวรรษที่ 2 ของชีวิต ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 10 – 19 ปี เป็นผู้ที่มียุติคุณ 3 ประการคือ มีพัฒนาการทางด้านร่างกายโดยมีวุฒิภาวะทางเพศ มีพัฒนาการด้านจิตใจ จากการเปลี่ยนแปลงวัยเด็กเข้าสู่ผู้ใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ เป็นบุคคลที่สามารถประกอบอาชีพมีรายได้ มีความรับผิดชอบและสามารถพึ่งพาตัวเองได้

Steinberg (1999) ได้กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านชีววิทยามี การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายที่ปรากฏชัดเจนจะมีรูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในวัยเด็กมีการพัฒนาลักษณะทางเพศทั้งในด้านปฐมภูมิและทุติยภูมิ

Salmela-Aro (2011) ได้กล่าวว่าช่วงวัยรุ่นตอนต้นอายุประมาณ 11- 13 ปี เป็นช่วงเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพเริ่มมีพัฒนาการวัยแรกรุ่นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเพศ วัยรุ่นตอนกลางอายุประมาณ 14 – 17 ปี พัฒนาการทางสมองจะมีกระบวนการทางสรีรวิทยาที่สำคัญ ซึ่งในวัยรุ่นตอนกลางเพื่อนจะมีบทบาทสำคัญ และวัยรุ่นตอนปลายอายุประมาณ 17 – 19 ปี ช่วงวัยนี้จะมี ความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น และวัยนี้พัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศที่ชัดเจน

พนม เกตุมาน(2550) กล่าวว่าวัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง วัยรุ่นตอนต้นอายุ 12 – 14 ปี เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจากเด็กเป็นวัยรุ่น วัยรุ่นตอนกลางอายุ 14 – 16 เป็นวัยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์ชัดเจน มีเอกลักษณ์ทางเพศชัดเจน และวัยรุ่นตอนปลายอายุ 16 – 18 ปี เป็นวัยที่มีเอกลักษณ์ชัดเจนและคงที่ เมื่อพ้นวัยนี้บุคลิกภาพจะไม่เปลี่ยนแปลง

สุวรรณ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ (2551) กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา แบ่งได้ 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นอายุระหว่าง 13 – 15 ปี วัยรุ่นตอนกลางอายุ 15 – 17 ปี และวัยรุ่นตอนปลายอายุระหว่าง 17 – 19 ปี

สรุปในการศึกษานี้ศึกษานักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีช่วงอายุเฉลี่ยตามเกณฑ์การศึกษาอยู่ที่ 13 ปี ดังนั้นนักเรียนหญิงในการศึกษานี้จะมีช่วงอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ คืออยู่ในช่วงอายุ 11 – 15 ปี ซึ่งเป็นช่วงแรกรุ่นของวัยรุ่นหญิงที่มีการเปลี่ยนแปลง

ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ อันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตตามพัฒนาการด้านต่างๆ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2. พัฒนาการวัยรุ่นหญิงตอนต้น

พัฒนาการวัยรุ่นหญิง มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น หลายด้าน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์ และพัฒนาการด้านสังคม ดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย (Physical development)

เมื่อเข้าสู่วัยแรกรุ่น วัยรุ่นหญิงมีอัตราการเจริญเติบโตเร็วกว่าวัยรุ่นชายในระยะเริ่มแรก การสะสมของไขมัน โดยเฉพาะไขมันจะไปสะสมที่เต้านมและสะโพก เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นหญิงมีผิวพรรณเปล่งปลั่ง สะโพกผาย และหน้าอกขยายใหญ่ เนื่องจากการสะสมของไขมันที่ได้ผิวหนัง (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ, 2551)

1. การเจริญเติบโตทางร่างกาย

เมื่อเข้าสู่วัยแรกรุ่น วัยรุ่นหญิงมีอัตราการเจริญเติบโตเร็วกว่าวัยรุ่นชายในระยะเริ่มแรก การสะสมของไขมัน โดยเฉพาะไขมันจะไปสะสมที่เต้านมและสะโพก เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นหญิงมีผิวพรรณเปล่งปลั่ง สะโพกผาย และหน้าอกขยายใหญ่ เนื่องจากการสะสมของไขมันที่ได้ผิวหนัง (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ, 2551)

2. การเจริญเติบโตทางเพศ

การพัฒนาของอวัยวะสืบพันธุ์ และการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ ได้แก่ รังไข่ และมดลูกมีขนาดและน้ำหนักเพิ่มขึ้น โดยผู้หญิงจะเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก (Arnett, 2001 อ้างใน พรนภา หอมสินธุ์, 2558) การมีขนขึ้นที่อวัยวะสืบพันธุ์ รักแร้ ใบหน้า แขนและขา ซึ่งปริมาณมากน้อยแตกต่างกัน ต่อมาเหงื่อทำงานมากขึ้น ไขมัน เป็นสิ่ว มีกลิ่นตัว ผู้หญิงจะมีเสียงแหลมขึ้น (Arnett, 2001)

พัฒนาการด้านสติปัญญา (Cognitive development)

พัฒนาการทางสติปัญญาตรงกับขั้นให้เหตุผลเชิงนามธรรมมากที่สุด สติปัญญาจะพัฒนาสูงขึ้นจนมีความคิดเป็นแบบรูปธรรม หมายถึง ความสามารถเรียนรู้เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ลึกซึ้งขึ้น มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ, 2551) ความคิดที่ซับซ้อนสามารถแยกแยะถึงความเป็นไปได้ต่างๆ ต่อสถานการณ์หรือประเด็นที่เกิดขึ้น (Arnett, 2001) และมีการตระหนักรู้ต่อความคิดความนึกของตนเอง ทำให้มีการประเมินและควบคุมความคิดของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่สมบูรณ์สูงสุด ด้าน

ความคิด (Kuhn & Franklin, 2006) พัฒนาการด้านสมองของวัยรุ่นหญิง เป็นช่วงเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการเรียนรู้ ทำให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ต่างๆ โดยสมองส่วนอยาก (limbic system) มีการเปลี่ยนแปลงจากการได้รับฮอร์โมนเพศ ทำให้มีการแสวงหาความตื่นเต้น(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) ซึ่งทำให้วัยรุ่นมีความอยากรู้ อยากรลอง สิ่งใหม่ๆ ทำให้วัยรุ่นเกิดการลองผิดลองถูกในสิ่งที่สนใจ

พัฒนาการด้านอารมณ์ (Psychological development)

พัฒนาการจิตใจและอารมณ์เปลี่ยนไปจากวัยเด็กมาก มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศของตนหรือเพศตรงข้ามมากขึ้น ชอบความเป็นอิสระ ทั้งนี้อารมณ์ที่เกิดขึ้นมักจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และเข้าใจได้ยาก รวมทั้งมีความวิตกกังวล หงุดหงิด หมกมุ่นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง โดยจะมีความวิตกกังวลในการเปลี่ยนแปลงและต้องการเรียกร้องความสนใจหลายอย่าง เช่น วัยรุ่นหญิงที่โตเร็วกว่าเพื่อนวัยเดียวกัน มักจะรู้สึกอึดอัด เคอะเจิน ประหม่า รู้สึกอายต่อสายตาและคำพูดของเพศตรงข้าม เพราะร่างกายเริ่มโตเป็นสาว ในขณะที่สภาพอารมณ์จิตใจยังเป็นเด็ก (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ, 2551) วัยนี้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตัวเองได้น้อย โดยมักแสดงออกถึงความไม่พอใจอย่างเปิดเผย ทั้งกิริยา ท่าทาง หรือคำพูด มีผลการศึกษายืนยันว่าการก้าวเข้าสู่วัยรุ่นมีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ดังกล่าวของวัยรุ่น (Archibald, Graber, & Brooks – Gunn, 2003) อย่างไรก็ตามมีการศึกษาของ Jeanne Brooks – Gunn หลายฉบับพบว่าถึงแม้ระดับฮอร์โมนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จะมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในเด็กผู้หญิงที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น แต่ขณะเดียวกันก็พบว่าปัญหาครอบครัว ปัญหาที่โรงเรียน หรือปัญหาที่เพื่อนที่ก่อให้เกิดความเครียด มีผลต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นมากกว่าการเปลี่ยนแปลงฮอร์โมน (Steinberg, 1996)

พัฒนาการด้านสังคม (Social development)

วัยรุ่นจะเริ่มทำตัวห่างเหินจากทางบ้าน ไม่ค่อยคลุกคลีกับครอบครัวเหมือนในช่วงวัยเด็กแต่จะสนใจเพื่อนมากกว่า จะใช้เวลาอยู่กับเพื่อนนานๆ อยากทำกิจกรรมนอกบ้านมาก ไม่อยากไปไหนกับทางบ้าน เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม สนใจสังคมสิ่งแวดล้อม รู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์ กติกาของกลุ่มและสังคมได้ดีขึ้น ส่วนใหญ่จะมีความสามารถทางด้านทักษะสังคม การสื่อสารเจรจาการแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการทางสังคมที่ดีของวัยรุ่นจะเป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ และการมีบุคลิกภาพที่ดี การเรียนรู้สังคมจะช่วยให้วัยรุ่นหาแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองได้ดีขึ้น (พนม เกตุมาน, 2550) ในช่วงเวลาวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่หรือคนอื่นๆ (Steinberg, 1996) วัยรุ่น

หญิงมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเพื่อนมากกว่าวัยรุ่นชาย (McNelles & Connolly, 1999; Shulman, Laursen, Kalman, & Karpovsky, 1997 อ้างถึงใน พรนภา หอมสินธุ์, 2558)

สรุปได้ว่า วัยรุ่นหญิงตอนต้นมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เป็นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ โดยสมองส่วน ออยาก (limbic system) มีการเปลี่ยนแปลงจากการได้รับฮอร์โมนเพศ ทำให้มีการแสวงหาความ ตื่นเต้น(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ , 2562) ซึ่งทำให้วัยรุ่นมีความอยากรู้อยากลอง สิ่งใหม่ๆ เป็นช่วงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการเรียนรู้ ทำให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ต่างๆ ทำให้วัยรุ่นเกิดการลองผิดลองถูกในสิ่งที่สนใจ และวัยรุ่นชอบความอิสระ หมกมุ่นในเรื่องต่างๆ และต้องการเรียกร้องความสนใจหลายอย่าง (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ, 2551) และวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเพื่อนมากกว่าวัยรุ่นชาย (McNelles & Connolly, 1999; Shulman, Laursen, Kalman, & Karpovsky, 1997 อ้างถึงใน พรนภา หอมสินธุ์, 2558) ทำให้เกิดความพยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน การยอมรับจากเพื่อน นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในวัยรุ่นหญิง เช่น การสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในวัยรุ่นในปัจจุบัน

บุหรี่ไฟฟ้า

1. คำจำกัดความ

บุหรี่ไฟฟ้า (Electronic cigarette) เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่งที่น่าสนใจนำสารนิโคตินสังเคราะห์เข้าสู่ร่างกาย บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ อาจมีเรียกหลายอย่าง e – sigs, e – hookahs, mods, vape pens, vapes, tank systems, electronic nicotine delivery systems: ENDS, vaping or JUULing (ฉัตรสุมน พงศ์ภิณูญ และคณะ, 2562; สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2563)

2. ส่วนประกอบบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่ไฟฟ้าประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลักคือ

1. ตลับ (Cartridge) ใช้เก็บส่วนผสมน้ำยาที่มีสารนิโคติน สารแต่งกลิ่นรส และสารประกอบอื่นๆ

2. อุปกรณ์ทำความร้อน (Heating Device) ใช้ในการเปลี่ยนน้ำยาเป็นไอ ระเหย

3. แหล่งให้พลังงาน (Power Source) แบตเตอรี่ใช้งานร่วมกับอุปกรณ์ทำความร้อน

บุหรี่ไฟฟ้าใช้ระบบการส่งนิโคตินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสร้างส่วนผสมของละอองลอย ที่ประกอบด้วยของเหลวปรุงแต่งและนิโคติน อุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าแต่ละเครื่องมีระบบการทำงานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยแบตเตอรี่ลิเทียมที่สามารถชาร์จใหม่ได้ (rechargeable lithium battery) ห้องระเหย (vaporization chamber) และตลับ (cartridge) แบตเตอรี่ลิเทียมทำหน้าที่เป็น

โรงไฟฟ้า มันเชื่อมต่อกับห้องระเหยที่ประกอบด้วย atomizer เพื่อส่งนิโคตินไปยังปอด ผู้ใช้สูดดม ผ่านปากเป่า และทรiggerเซ็นเซอร์จะเปิดสวิทช์เครื่องฉีดน้ำ (airflow triggers a sensor that then switches on the atomizer) เครื่องฉีดน้ำจะระเหยนิโคตินเหลวในตลับขนาดเล็ก และส่งไปปอด มีการศึกษาจาก Duke University พบว่า สารซุรต มินต์และเมนทอลที่อยู่ในบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสารเคมี ที่ก่อให้เกิดมะเร็ง บุหรี่ไฟฟ้ามีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบให้ความร้อนจากขดลวดไฟฟ้า และ ผู้สูบสามารถปรับระดับได้เอง ทำให้เกิดไอละอองสีขาวของนิโคตินได้ละเอียดมากขึ้น ซึ่งเป็นผล ให้ผู้สูบได้รับนิโคตินเข้าสู่ร่างกายมากขึ้น

3. วิวัฒนาการบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่ไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะผลิตภัณฑ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็น 4 ประเภทดังนี้ (ฉัตรสุมน พฤทธิภิญโญ และคณะ, 2562)

1. บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นแรก หรือ first generation หรือรุ่นที่เรียกว่า mini e – cig หรือ cigar – like จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ รูปร่างถูกออกแบบให้เหมือนบุหรี่ปากกาที่มากที่สุด ใช้แล้วทิ้ง
2. บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นที่สอง หรือ second generation หรือรุ่นที่เรียกว่า medium e – cig หรือรุ่นปากกา จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ รูปร่างถูกออกแบบให้เหมือนปากกา หรือเหมือนหลอด โลหะ
3. บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นที่สาม หรือ 3rd generation หรือรุ่นที่เรียกว่า advanced personalized vaporizer หรือเรียกว่ารุ่น box หรือ tank จุดเด่นของผลิตภัณฑ์คือ มีลักษณะคล้ายกล่องขนาดเล็ก ใช้ นิโคตินแบบหยดหรือเติม
4. บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นสี่ หรือ 4th generation หรือ รุ่นที่เรียกว่า vape หรือ pod หรือ mod พัฒนามาจากรุ่นที่ 3 จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ มีขนาดเล็กมากที่สุดคล้าย flash drive และสามารถรี ชาร์จได้กับคอมพิวเตอร์ ใช้นิโคตินใน pod หรือตลับสำเร็จรูป ใช้นิโคตินที่ปรับโครงสร้างเคมี หรือ salt nicotine บุหรี่ประเภทไม่เผาไหม้ หรือบุหรี่ heat not - burn จัดอยู่ในประเภทนี้ เนื่องจากใช้ตลับ นิโคตินสำเร็จรูป ซึ่งประเทศไทยพิจารณาว่าเป็น “บุหรี่ไฟฟ้าแบบแห้ง”

4. สารประกอบในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า

สารพิษในบุหรี่ไฟฟ้าไม่ต่างจากบุหรี่ไฟฟ้าทั่วไป มีสารนิโคตินเหลวซึ่งเข้มข้น มากกว่าบุหรี่ปากกามากกว่า 6 เท่า และมีสารประกอบในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้ (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566)

1. นิโคติน (Nicotine) เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง ที่พบได้ทั้งในบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ปกติทั่วไป เป็นสารที่ทำให้ร่างกายเสพติดการสูบบุหรี่ โดยพบว่ามีสารเคมีในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มฤทธิ์ของการเสพติดนิโคติน ไม่ว่าจะเพิ่มระดับนิโคติน ปรับระดับความเป็นกรดค้าง เพื่อให้มีนิโคตินอิสระเพิ่มขึ้น ทำให้ได้รับนิโคตินเพิ่มขึ้น

2. โพรไพลีนไกลคอล (Propylene glycol) เป็นส่วนประกอบในสารสำหรับการทำให้เกิดไอ เป็นสารสังเคราะห์ ที่องค์การอาหารและยาแห่งสหรัฐอเมริกา (US Food and Drug Administration: FDA) ยืนยันถึงความปลอดภัยว่าใช้ได้ทั้งในอาหาร ยา และเครื่องสำอาง รวมถึงนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการสร้างไอหรือหมอกสำหรับเวทีการแสดงต่างๆ แต่เมื่อสัมผัสหรือสูดดมเข้าไปอาจก่อให้เกิดการระคายเคืองที่ดวงตาและปอด

3. สารแต่งกลิ่นและรส (Flavoring) ซึ่งยังไม่ได้รับการยืนยันว่าเมื่อเปลี่ยนรูปแบบเป็นไอ หรือสูดแล้วเกิดผลกระทบต่อร่างกายอย่างไร แต่การเติมสารอย่างเม้นทอล ทำให้ลำคอเย็น ลดความระคายเคือง นักสูบบุหรี่ใหม่จะสูบได้ง่ายขึ้น การเติมกลิ่นทำให้มีความหอมดึงดูดนักสูบบุหรี่ใหม่ได้โดยง่าย

4. กลีเซอริน (Glycerin) เป็นสารที่ไม่มีสี และไม่มีกลิ่นแต่มีรสชาติหวานเล็กน้อย องค์การอาหาร และยาแห่งสหรัฐอเมริกา ยืนยันถึงความปลอดภัยว่าใช้ได้ทั้งในอาหารและยา แต่ยังไม่ได้รับรายงานการยืนยันว่าเมื่อเปลี่ยนรูปแบบเป็นไอที่สูบหรือสูดแล้วจะเกิดผลกระทบต่อร่างกาย

5. ผลกระทบบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่างๆ หลายด้าน ได้แก่ ผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดดังนี้

1.ผลกระทบต่อสุขภาพ (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566)

ระบบหัวใจและหลอดเลือด การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนเซลล์บุผนังหลอดเลือด endothelial ซึ่งอาจเกิดจากการผิดปกติของ endothelial เนียบพลันหรือการบาดเจ็บของหลอดเลือด ความผิดปกติของเซลล์บุผนัง (endothelial cell dysfunction) หลอดเลือด และภาวะที่อนุมูลอิสระเข้าไปทำลายระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิต (oxidative stress) จากปฏิกิริยาออกซิเดชัน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ

ระบบทางเดินหายใจ ส่วนประกอบที่มีพิษในบุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ สารเคมี อนุภาคนาโน โลหะหนัก สารชีวพิษ สารเหล่านี้ทำให้มีการอักเสบเพิ่มขึ้น มีการเพิ่มปริมาณของอนุมูลอิสระ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเซลล์ปอด และสารพันธุกรรม นำไปสู่การอักเสบและการติดเชื้ทางเดินหายใจง่ายขึ้น ทำให้เกิดโรคหอบหืดและปอดอุดกั้นเรื้อรัง (chronic obstructive pulmonary disease - COPD) และมะเร็งปอดในระยะยาว

ระบบประสาท การศึกษาการทำงานของสมองอย่างละเอียดพบว่า นิโคตินมีคุณสมบัติเสริมแรงกระตุ้นของสมองส่วนที่ทำงานเกี่ยวกับระบบการให้รางวัล (Brain's reward system) ทำให้มีการปล่อยสาร dopamine ออกมาในปริมาณมากขึ้น และนำไปสู่การติดยาในที่สุด บุหรี่ไฟฟ้าอาจเปลี่ยนแปลงการทำงานของสมอง ส่งผลต่ออารมณ์ ความสามารถและพัฒนาการในการเรียนรู้ ความจำ และอาจทำลายเซลล์ประสาทโดยตรง (damage neuron)

2. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

กรอบการพิจารณาความสูญเสียที่เกิดจากการสูบบุหรี่ที่ถูกชกนาด้วยการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ในขณะที่เป็นเยาวชน เมื่อนำมาใส่ข้อมูลตัวเลขที่เกี่ยวข้องเพื่อคำนวณหาความสูญเสียต่อปี โดยคำนวณในมุมมองสังคม รวมต้นทุนทางตรงทางการแพทย์ ต้นทุนทางตรงที่ไม่ใช่ทางการแพทย์ และต้นทุนทางอ้อม พบว่า ผลกระทบที่เกิดต่อปีเท่ากับ 534,571,710 บาท ทั้งนี้ยังมีมูลค่าความสูญเสียที่ไม่สามารถระบุเป็นตัวเลขได้อีกจากโรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (ฉัตรสุมน พฤทธิภิญโญ และคณะ, 2562)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยจากสหรัฐอเมริกา โดยนักวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ซานฟรานซิสโก ที่เพิ่งตีพิมพ์ในวารสาร Tobacco Control ซึ่งเป็นวารสารชั้นนำระดับโลกในด้านการควบคุมยาสูบ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2565 เป็นการศึกษาที่พัฒนาโมเดลทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประมาณค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ ที่ต้องใช้ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า อายุ 18 ปีขึ้นไปในสหรัฐอเมริกา พบว่าค่ารักษาพยาบาลจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า สูงถึงปีละกว่า 5 แสนล้านบาท สูงกว่ารายได้ที่ได้จากภาษีบุหรี่ไฟฟ้าที่ได้เพียง 300 ล้านบาท นอกจากนี้พบว่าคนสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น 70,000 บาทต่อคน (ศจย., 2566)

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

บุหรี่ไฟฟ้าก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศต่อสิ่งแวดล้อม มีงานวิจัยจากการเก็บข้อมูลในงานส่งเสริมการขายบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ โดยทำการทดสอบอาสาสมัครที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า

ซึ่งมีผู้สูบบุหรี่ประมาณ 59-86 คน โดยการวัดค่า PM 2.5 ก่อนวันจัดงานค่าเป็นปกติ วันจัดงานค่าสูงมากกว่า 818.88 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร หรือ มกก./ลบ.ม. สูงกว่าค่าความปลอดภัยถึง 80 เท่า หลังเสร็จงานค่า PM 2.5 ยังคงสูงถึง 151.7 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร หรือ มกก./ลบ.ม. ถือเป็นละอองมือสองและมือสามเป็นอันตรายต่อผู้ที่ได้รับการสัมผัส นอกจากนี้ยังพบว่าอุปกรณ์จากบุหรี่ไฟฟ้ายังมีการกำจัดอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า เช่น บรรดาโลหะอันตรายต่างๆ ในบุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ฉัตรสุมน พฤทธิภิญโญ และคณะ, 2562)

สรุปว่าบุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อหลายด้าน เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการระบาดในนักสูบบุหรี่ใหม่ ในกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะแนวโน้มการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่เพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงต่อส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นอย่างเดียว จะเห็นได้ว่าส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรดำเนินการเพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาการระบาดของนักสูบบุหรี่ใหม่ ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขไทยในปัจจุบัน

6. สถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2564 พบว่าคนสูบบุหรี่ไฟฟ้าเกินครึ่งเป็นกลุ่มเยาวชน อายุ 15 – 24 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ฯ และภาคกลาง และการสำรวจสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าปี 2565 พบอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.21 % และจากผลการสำรวจเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ร้อยละ 57.9 เชื่อว่า อันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน กลุ่มที่เชื่อว่าอันตรายเท่ากันมีร้อยละ 34.5 และกลุ่มที่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายมากกว่าบุหรี่มวนร้อยละ 7.6 เท่านั้น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566) และจากการสำรวจสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของไทย อายุ 13 – 15 ปี โดยองค์การอนามัยโลก (Global School-based Student Health Survey) ปี 2564 พบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเริ่มระบาดในกลุ่มเด็กนักเรียนเยาวชนเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้า จากร้อยละ 3.3 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 17.6 ในปี 2565 โดยวัยรุ่นชายสูบเพิ่มขึ้น 4.3 เท่า จากร้อยละ 4.7 เป็นร้อยละ 20.2 ในขณะที่วัยรุ่นหญิงสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 7.9 เท่า จากร้อยละ 1.9 เป็นร้อยละ 15 ซึ่งจากการสำรวจพบว่าการซื้อทางออนไลน์สูงถึง 80 % (สำนักข่าวออนไลน์สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ, 2567) และจากรายงานของกรมสนับสนุนสุขภาพเกี่ยวกับ สถานการณ์พฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนระหว่างวันที่ 25 เม.ย. - 6 มิ.ย. 2566 พบว่าภาพรวมของประเทศเยาวชนสูบบุหรี่ไฟฟ้า 9.1% พบ 6 เขตที่เยาวชนสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่าในระดับประเทศ ได้แก่ เขต 13 กรุงเทพมหานคร , เขต 3, เขต 9, เขต 4, เขต 8 และเขต 5 พบการสูบบุหรี่ไฟฟ้า 14.6 % , 13.6 % , 13.6% , 13.2% , 12 %

และ 11.2 % ตามลำดับ (สำนักข่าวออนไลน์สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ, 2566)

7. กฎหมายและนโยบายในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าทางอ้อม ดังนี้ (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566)

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง

1.1 ต้องห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า เป็นไปตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติการส่งออกป้อนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 โดยมีบทลงโทษ คือ จำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับเป็นเงิน 5 เท่าของสินค้านั้น หรือทั้งจำทั้งปรับ และริบสินค้านั้น รวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการบรรทุกสินค้านั้นด้วย

1.2 ต้องห้ามขายและห้ามให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/ 2558 เรื่องห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า” อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งมีบทลงโทษ แยกเป็น 2 กรณี คือ

1.2.1 กรณีผู้ประกอบการธุรกิจทั่วไป จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1.2.2 กรณีผู้ประกอบการเป็นผู้ผลิต ผู้ส่ง ผู้นำเข้า เพื่อขาย จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1.3 ห้ามสูบ ในที่สาธารณะ เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีบทนิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืช *Nicotiana tabacum* และให้หมายความรวมถึง ผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ ซึ่งบริโภคโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือ ฟันเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ในอาศัยประโยชน์ที่ตีความว่า “มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ” ซึ่งมีบทลงโทษคือ ปรับไม่เกิน 5,000 บาท

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าทางอ้อม

พระราชบัญญัติสุรกาการ พ.ศ.2560

2.1. การแอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า จะเท่ากับการลักลอบหนีพิธีการศุลกากรตามมาตรา 242 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับเป็นเงิน 4 เท่าของสินค้านั้น ซึ่งรวมค่าอากร หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้รับของนั้น

2.2. การรับซื้อ หรือรับไว้ ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า จะเท่ากับ ห้ามพักสินค้าหนีพิธีการตามมาตรา 246 ซึ่งมีโทษจำคุก ไม่เกิน 5 ปี ปรับเป็นเงิน 4 เท่าของสินค้านั้น ซึ่งรวมค่าอากรหรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปได้ว่าแม้ในประเทศไทยจะมีนโยบายควบคุมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า แต่ก็ยังมีการระบาดของนักสูบหน้าใหม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงมีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้น 7.9 เท่า โดยผลสำรวจในปี 2558 อัตราสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 1.9 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ในปี 2565 ซึ่งเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด จากการสำรวจหนึ่งสาเหตุพบว่าความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ร้อยละ 57.9 เชื่อว่า อันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน กลุ่มที่เชื่อว่าอันตรายเท่ากันมีร้อยละ 34.5 และกลุ่มที่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายมากกว่าบุหรี่มวนร้อยละ 7.6 เท่านั้น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566)

ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Triadic Influence Theory)

ทฤษฎีอิทธิพลสามทางเป็นทฤษฎีเชิงบูรณาการ ถูกพัฒนามาจากหลายทฤษฎีพฤติกรรม สุขภาพหลายทฤษฎี เพื่ออธิบายพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสุขภาพ และเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันพฤติกรรมสุขภาพ เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ทฤษฎีอธิบายถึงตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมแตกต่างกันหลายระดับ เช่น ตัวแปรบางตัว เช่น วัฒนธรรมชาติพันธุ์ เป็นอิทธิพลระยะไกล สามารถทำนายพฤติกรรมได้ไม่มากนัก ส่วนอิทธิพลระยะกลาง เช่น แรงจูงใจมีผลต่อตัวแปรอื่น คือบรรทัดฐานทางสังคม ในขณะที่ตัวแปรบางตัวมีผลต่อพฤติกรรมโดยตรง เช่น ความตั้งใจ ถือเป็นอิทธิพลระยะใกล้ ส่งผลต่อพฤติกรรมมากที่สุด (Flay et al., 2009)

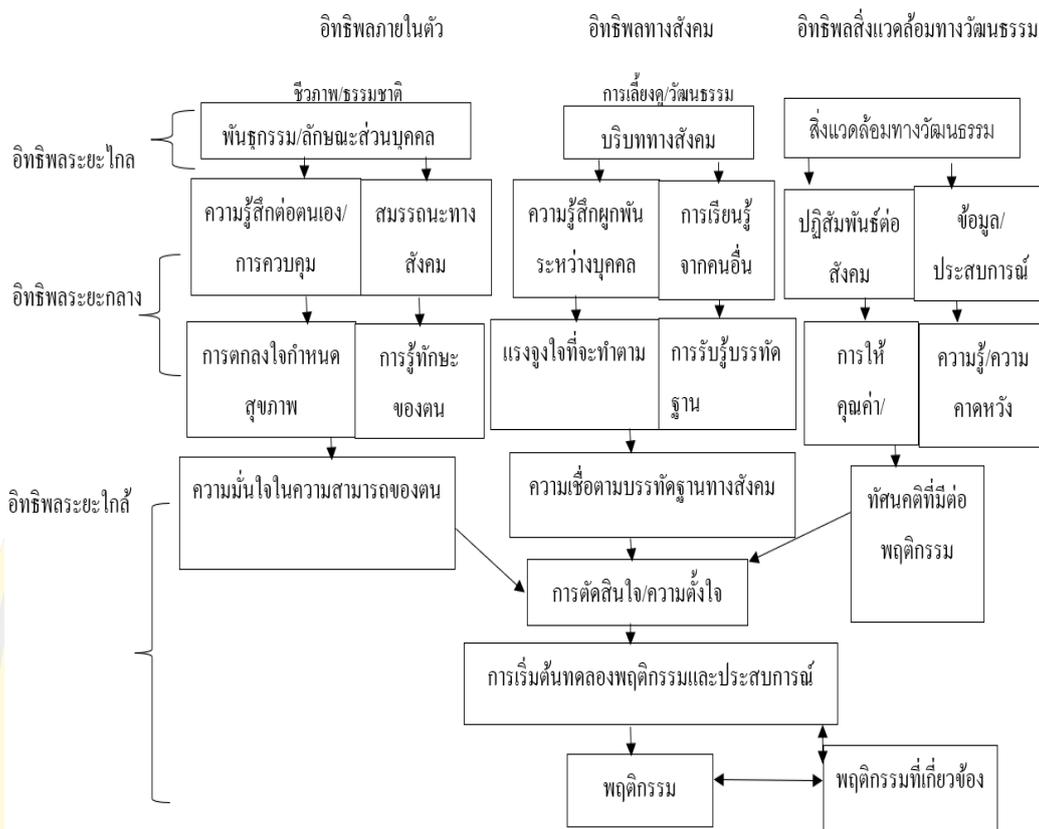
ทฤษฎีอิทธิพลสามทางจึงประกอบด้วยอิทธิพลหลักสามประการ ได้แก่ อิทธิพลภายในบุคคล อิทธิพลระหว่างบุคคลหรือสังคม และอิทธิพลทางสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม

1. อิทธิพลภายในตัวบุคคล (Intrapersonal influences) เป็นคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล ลักษณะทางชีวภาพ เช่น พันธุกรรม และลักษณะของบุคลิกภาพ ที่ส่งผลต่อความรู้สึกต่อตนเอง เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ที่มีผลการรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับการที่จะตัดสินใจหรือตั้งใจกำหนดพฤติกรรมนั้นๆ

2. อิทธิพลระหว่างบุคคลหรือทางสังคม (Interpersonal/ Social influences) เป็นอิทธิพลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว บริบททางสังคม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่นอกเหนือการควบคุมของแต่ละบุคคล เช่น การเลี้ยงดูจากครอบครัว ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากคนอื่น รวมถึงความผูกพันระหว่างบุคคล ส่งผลต่อความเชื่อตามบรรทัดฐานทางสังคม และเกิดการตัดสินใจและตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม

3. อิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural environment influence) เป็นอิทธิพลที่เกิดจากวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เกิดจากสิ่งแวดล้อมแบบกว้างๆ ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคล เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงเศรษฐกิจทางการเมือง ศาสนา สื่อมวลชน และนโยบาย เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้เกิดความรู้ การให้คุณค่า และส่งผลต่อทัศนคติต่อสิ่งนั้น และเกิดการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรม

อิทธิพลสามทางเกิดจากการเชื่อมโยงกันระหว่างสามปัจจัย ไม่ใช่ปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่ง และเป็นวงจรสะท้อนกลับ มีการเปลี่ยนแปลงกลับไปมาอยู่ตลอดเวลา ทฤษฎีนี้จึงถูกนำมาใช้อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาโปรแกรมเพื่อการป้องกันหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น พฤติกรรมสูบบุหรี่ รวมถึงโปรแกรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเยาวชนเชิงบวก (positive youth development) (พรนภา หอมสินธุ์, 2558)

ภาพที่ 2 ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Triadic Influence Theory) ในการศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งความตั้งใจเป็นปัจจัยการจูงใจ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลได้มีความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ยิ่งบุคคลมีความตั้งใจแน่วแน่และพยายามมากเพียงใด ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมก็มีมากเท่านั้น (Fishbein & Ajzen, 2010)

ผู้วิจัยจึงได้เลือกปัจจัยในแต่ละระดับในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคล คือ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน และการรับรู้ความสามารถของตนในการปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า ปัจจัยระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม คือ การสูบบุหรี่มวน/บุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวน/บุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง ปัจจัยทางวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และการเข้าถึงสื่อ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น ประกอบด้วยปัจจัยหลายระดับ ได้แก่ 1.) ปัจจัยระดับบุคคล ประกอบไปด้วย ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน และความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการปฏิเสธ 2.) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง 3.) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และการเข้าถึงสื่อ ดังรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยระดับบุคคล

ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด

ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด หมายถึง การที่บุคคลเคยลองสูบบุหรี่มวน หรือการใช้สารเสพติดอื่น เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น ในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา (Atuegwu et al., 2023) ซึ่งจากการศึกษาของ Patino-Maso et al. (2022) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายความตั้งใจใช้บุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุระหว่าง 11 ถึง 15 ปี ในคาทาลันเนีย ประเทศสเปน จำนวน 468 คน โดยเป็นผู้หญิง 49.4 % เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional study) การศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำนายที่ดีที่สุด เกี่ยวกับความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ การเคยลองสูบบุหรี่มวนมีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.008$) นอกจากนี้จากการศึกษาของ Atuegwu et al. (2023) เป็นการการศึกษาไปข้างหน้า เพื่อการทำนายการเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้าวัยรุ่นที่ไม่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ (machine learning approach) ทำการศึกษาแบบไปข้างหน้า แบบระยะยาว (Longitudinal Survey) และติดตามผล 1 ปี พบว่า วัยรุ่นในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ที่ใช้สารเสพติดอื่น มีความสัมพันธ์กับการเริ่มต้นใช้บุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งนอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้น จากผลการศึกษาของ Short and Cole. (2021) เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและแบบแผนการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น โดยจากการศึกษาทบทวนพบ 5 บทความที่ทำการศึกษาติดตามระยะยาว ระหว่าง ปี 2013 ถึง 2017 พบว่าการใช้สารเสพติด มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่น

การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน

การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน หมายถึงการสูบบุหรี่มวนตั้งแต่ 1 มวนต่อวันขึ้นไปภายใน 30 วัน ซึ่งจากการศึกษาของ Patino-Maso et al. (2022) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการทำนายความตั้งใจ ใ้สูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ทำการศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง เป็น การศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional study) พบว่า การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ กับความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้ยังพบการศึกษาที่ ยืนยันความสัมพันธ์ของการสูบบุหรี่มวนในปัจจุบันกับประสบการณ์การใ้สูบบุหรี่ไฟฟ้า จาก การศึกษาของ Pettigrew et al. (2023) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อ พฤติกรรม และนโยบายที่ เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นในประเทศจีนเพื่อศึกษาทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับบุหรี่ ไฟฟ้าในระดับชาติ ในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นชาวจีนพบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์ทางบวกต่อการเคยใ้สูบบุหรี่ ไฟฟ้าคือการสูบบุหรี่มวนในปัจจุบันมีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้ามกกว่าผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่มวนใน ปัจจุบัน (AOR = 68.26, 95% CI 28.69 – 142.62)

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธ

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธ หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจ เกี่ยวกับ ความสามารถ ของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรม ให้บรรลุเป้าหมาย (Bandura, 1986) ในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จากการศึกษาของ Struik et al.(2023) ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ โดยการสัมภาษณ์วัยรุ่นจำนวน 25 คน อายุระหว่าง 12 – 18 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) พบว่า วัยรุ่นมีความมั่นใจและกลยุทธี่ในการที่จะปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะวดี พุฒไทย และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของโปรแกรมที่ประยุกต์ทฤษฎีปัญญา ทางสังคมต่อการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า เมื่อ สิ้นสุดการทดลอง และติดตามสี่สัปดาห์ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($F = 6.055, p < .05$) ในระยะหลังการ ทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยทางสังคม

การสูบบุหรี่หรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน

การสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่มวนของเพื่อน หมายถึง การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นประจำ ซึ่งจากการศึกษาของ Patino-Maso et al. (2022) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการทำนายความตั้งใจใช้บุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional study) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา ที่อายุระหว่าง 11 ถึง 15 ปี ในเมืองคาทาโลเนีย ประเทศสเปน จำนวน 468 คน ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งในปัจจัยที่เป็นตัวทำนายความตั้งใจจะใช้บุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตที่ดีที่สุด คือ มีเพื่อนที่สูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า (OR = 0.22, 95% CI 0.07 - 0.65) และจากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นชายไทย ยืนยันว่าอิทธิพลจากเพื่อนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังการศึกษาของ กิตติพงษ์ เรือนเพชร และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่าการมีเพื่อนสูบบุหรี่มวนมีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า 2.49 เท่าของผู้ที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวน (AOR = 2.49, 95% CI = 1.411 - 4.423) และ การมีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาส 2.69 เท่าของผู้ที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 2.69, 95% CI = 1.546 - 4.698) สอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าผู้ที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า (OR Adj = 10.48, 95% CI: 5.96 - 19.46) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้ ร้อยละ 35.80 (Pseudo R² = 0.358)

นอกจากนี้ยังพบว่าจากการศึกษาเชิงการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์เชิงอภิธาน ของ Azzahro et al. (2022) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อการสูบบุหรี่ โดยใช้กรอบ PICO โดย ประชากรคือวัยรุ่น และศึกษากลุ่มคนที่มีเพื่อนสูบบุหรี่เปรียบเทียบกับกลุ่มไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่ เพื่อผลลัพธ์คือพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยการศึกษาพบว่ามีการศึกษา 9 บทความ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 101,436 คน ในประเทศ บังกลาเทศ , สวีเดน, มาเลเซีย, เกาหลี, ใต้หวัน, เอธิโอเปีย, สหรัฐอเมริกา, อินโดนีเซียและอินเดีย ในการศึกษาภาคตัดขวาง

ผลการทบทวนวรรณกรรมพบว่า วัยรุ่นที่มีเพื่อนที่สูบบุหรี่มีความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ 13.74 เท่า เมื่อเทียบกับวัยรุ่นที่ไม่มีเพื่อนที่สูบบุหรี่ (OR= 13.74; 95% CI= 5.13 to 36.78 ; p< 0.001)

การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่มวน หมายถึง การสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่มวนของผู้ปกครอง หมายถึง การมีสมาชิกในครอบครัว บิดามารดา สูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่มวน จากการศึกษาของ ปริมประภา ก้อนแก้วและกัญเกียรติ ก้อนแก้ว (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การรับรู้ทัศนคติ การเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ภาคเหนือ ประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจจะสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือผู้ปกครองสูบบุหรี่ไฟฟ้า (Eta = 0.092, p = 0.001) ผู้ปกครองสูบบุหรี่มวน (Eta = 0.085, p = 0.002) สรุปคือ การสูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือบุหรี่มวนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจจะใช้บุหรี่ไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งนอกจากนี้ยังพบการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่น จากการศึกษาของ Wezyk - Caba et al. (2022) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยกำหนด การใช้บุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่มวนของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นในโปแลนด์ กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นอายุ 13 – 19 ปี จำนวน 19,241 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญของการใช้บุหรี่ไฟฟ้า คือ การมีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนมีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า 2 เท่าของผู้ที่ไม่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวน(OR=2.0; p = 0.01) และการมีผู้ปกครองสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า 1.7 เท่าของผู้ที่ไม่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่ไฟฟ้า (OR =1.7; p = 0.001)

นอกจากนี้ยังพบการศึกษาที่พยายามอธิบายกลไกที่การสูบบุหรี่ของผู้ปกครองส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างไร จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยทบทวนบทความที่ตีพิมพ์ระหว่าง ปี 1980 ถึง กุมภาพันธ์ 2015 ของ Lochbuehler et al. (2016) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่ของผู้ปกครองกับการรับรู้ของวัยรุ่นและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น พบว่า มีเพียง 4 บทความจากทั้งหมด 41 บทความที่ผลการศึกษาสามารถอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยอธิบายผ่านตัวกลางที่สำคัญ (mediator) คือ การพัฒนาการความเข้าใจและการรับรู้เชิงบวกต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น (the development of favorable smoking related cognitions) โดยมี การสูบบุหรี่ของผู้ปกครองส่งผลให้เกิดพัฒนาการความเข้าใจและการรับรู้เชิงบวกต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น และส่งผลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นต่อมา

3. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม

ความรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า

ความรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า (Gaiha et al., 2021) จากการศึกษาของ Mccauley et al. (2023) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมระยะสั้น สำหรับนักเรียน สำหรับการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรัฐเคนทักกี สหรัฐอเมริกา จำนวน 357 คน ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาตามหลักสูตร โปรแกรมระยะสั้น กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gaiha et al. (2021) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ โปรแกรมการให้ความรู้ ในโรงเรียนมีผลต่อความรู้ การรับรู้ และความตั้งใจที่จะลองสูบบุหรี่ ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 2889 คน เป็นการศึกษาแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบกลุ่มเดียว (one-group pre- and post-test study) ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมมีความสัมพันธ์ เกี่ยวกับการเพิ่มความรู้ เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้าและลดแนวโน้มที่จะใช้บุนหรีไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะวดี พุฒไทย และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของ โปรแกรมที่ประยุกต์ทฤษฎีปัญญาทางสังคมต่อการป้องกันการสูบ บุหรี่ไฟฟ้า ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลอง และติดตามสี่ สัปดาห์ นักเรียนที่ได้รับ โปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า ($F = 114.34, p < .001$) ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ

ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า หมายถึง ความคิดความเชื่อที่มีต่อพฤติกรรมเป็น กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายในความคิด ความเชื่อนี้จะส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรม (Ajzen, & Fishbein, 1998) จากการศึกษาของ ปริมประภา ก้อนแก้วและกัญเกียรติ ก้อนแก้ว (2565) ได้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ ทัศนคติ การเข้าถึงบุนหรีไฟฟ้า และความตั้งใจที่จะใช้บุนหรีไฟฟ้าของ เยาวชนในระบบการศึกษาภาคเหนือ ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ใช้วิธีการสุ่มแบบหลาย ขั้นตอน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,328 คน พบว่าทัศนคติต่อบุนหรีไฟฟ้าของเยาวชน มี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะใช้บุนหรีไฟฟ้า ($r = 0.296, p < 0.01$) และนอกจากนี้ยังพบ การศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จากการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ของเยาวชน จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ทักษะคิดที่ดีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (OR Adj = 3.37, 95% CI = 1.54 – 7.35) มีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้ ร้อยละ 35.80 (Pseudo $R^2 = 0.358$) นอกจากนี้แล้วยังพบการศึกษาของ kudenga et al. (2023) ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติของวัยรุ่นเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ในวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ตั้งแต่มกราคม 2555 ถึง มีนาคม 2565 โดยเลือกบทความทั้งหมด 32 บทความ ได้แก่ การศึกษาเชิงปริมาณจำนวน 21 เรื่อง และเชิงคุณภาพ 11 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน วัยรุ่นเลือกสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะความอยากรู้อยากเห็น และความหลากหลายของรสชาติ แหล่งข้อมูลมาจากเพื่อน ครอบครัวและโซเชียลมีเดีย วัยรุ่นบางคนเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยโดยสมบูรณ์

การเข้าถึงสื่อ

การเข้าถึงสื่อ หมายถึง การกระทำของวัยรุ่นในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลเชิงลบเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ที่โฆษณาชวนเชื่อในวัยรุ่นหญิง จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม การศึกษาของ Stroup & Branstetter. (2018) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการเข้าถึงโฆษณานูหรีไฟฟ้าต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจอาสาสมัครแห่งชาติปี 2557 เยาวชนจำนวน 17,286 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า การเข้าถึงโฆษณานูหรีไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($b=0.039, t=7.4, p < 0.001$) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการโฆษณาและการรับรู้ถึงความตั้งใจจะใช้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Vogel et al. (2020) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อความเต็มใจและความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของวัยรุ่น เป็นการสำรวจออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) ที่อาศัยอยู่ในแคลิฟอร์เนีย ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมในการศึกษาออนไลน์เกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของวัยรุ่นหลังจากเห็นโพสต์บนเว็บไซต์โซเชียลมีเดีย 6 แห่ง จำนวน 135 คน ผลการศึกษาพบว่า การใช้โซเชียลมีเดียมากขึ้นในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์กับความเต็มใจและความตั้งใจมากขึ้นในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($p=0.049$)

นอกจากนี้ยังพบการศึกษาที่ยืนยันอิทธิพลของสื่อกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น จากการศึกษาของ Vassey et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความถี่ของการใช้โซเชียลมีเดีย กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2,036 คน ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ใช้ติดต่อกหลายครั้งต่อวันมีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 2.97 เท่าของวัยรุ่นที่ใช้ไม่บ่อยหรือไม่ใช้เลย (AOR=2.97,

95% CI:1.53;5.77) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ อุ่นมอย และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า การพบเห็นสื่อโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า 3.22 เท่าของผู้ที่ไม่ได้พบเห็นสื่อโฆษณาเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (OR Adj = 3.22, 95% CI: 1.85 – 5.60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้ ร้อยละ 35.80 (Pseudo $R^2 = 0.358$)

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือสามารถทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นมีปัจจัยหลายระดับทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อิทธิพลทางสังคม ได้แก่ การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง อิทธิพลของวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และการเข้าถึงสื่อ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นยังพบน้อย ทั้งในการศึกษาต่างประเทศและประเทศไทย และส่วนใหญ่ไม่ได้มีการศึกษาแยกเพศ ดังนั้นข้อมูลอาจไม่สามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงในวัยรุ่นหญิงได้ และการศึกษาความตั้งใจเป็นการทำนายพฤติกรรมสุขภาพที่เฉพาะเจาะจงที่ดีที่สุด (Fishbein, 2009) ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเฝ้าระวังป้องกันปัญหานักสูบหน้าใหม่ที่กำลังระบาดในปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในสังกัดของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2567 ได้แก่ 23 โรงเรียน จำนวน 1,692 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 193 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้ากลุ่มตัวอย่าง

1. สัญชาติไทย
2. อายุ 13 – 15 ปี
3. ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และหรือผู้อำนวยการ โรงเรียนและนักเรียนเต็มใจเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก

1. เคยสูบบุหรี่ไฟฟ้า
2. นักเรียนที่มีระดับการเรียนรู้ช้า (Learning Deficit) มีความผิดปกติในการสื่อสาร

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรที่ใช้ในการสำรวจ เพื่อการประเมินสัดส่วน (PareI, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2 \alpha / 2 p (1 - p)}{Nd^2 + Z^2 \alpha / 2 p (1 - p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้

N = ขนาดของกลุ่มประชากรนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในสังกัดของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 1,692 คน

Z = ค่าสถิติมาตรฐานใต้โค้งปกติที่สอดคล้องกับระดับนัยสำคัญ โดยกำหนดค่า $\alpha = 0.05$ ดังนั้นค่า $\alpha/2$ มีค่า $Z = 1.96$

P = สัดส่วนการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิง อายุ 13 – 15 ปี จากผลการสำรวจการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในเยาวชนไทย พ.ศ. 2565 พบว่านักเรียนหญิงสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 15 (สำนักข่าวออนไลน์ สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ, 2567) จึงได้กำหนดให้ค่า $P = 0.15$

d = ค่าความคลาดเคลื่อนสมมุติของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้เท่ากับ 5 %

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{(1692)(1.96^2)(0.15)(1-0.15)}{(1692)(0.5^2) + (1.96^2)(0.15)(1-0.15)}$$

$$= 175$$

จากการแทนค่าในสูตรจะได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 175 คน แต่เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย จึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 10 (Lemeshow, Hosmer, Klar, & Lwanga, 1990) ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงมีค่าเท่ากับ 193 คน ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่ามี Response Rate 95%

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 อายุ 13 – 15 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในสังกัดของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีทั้งสิ้น 23 โรงเรียน แบ่งเป็น 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอศิขณภู อำเภอมะขาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอนายายอาม อำเภอขลุง อำเภอแก่งหางแมว อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอสอยดาว ผู้วิจัยทำการสุ่มพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 50 โดยวิธีการสุ่มแบบง่ายแบบไม่ใส่คืน (Simple random sampling without replacement) ได้ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม และอำเภอมะขาม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกตัวแทนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ

เขตอำเภอ โดยเลือกโรงเรียนประจำอำเภอ ดังนี้ โรงเรียนศรียานุสรณ์ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม
โรงเรียนแก่งหางแมวพิทยาคาร โรงเรียนนายายอามพิทยาคม และโรงเรียนมะขามสรรเสริญ

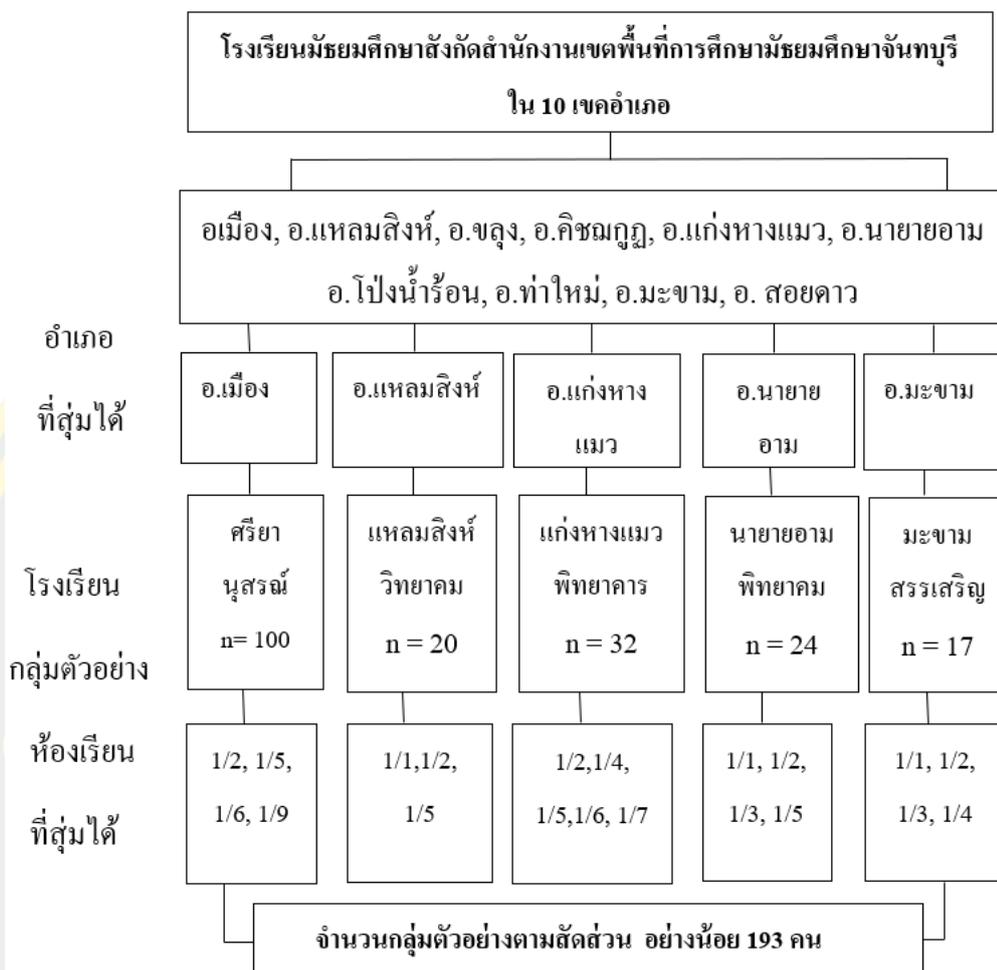
ขั้นตอนที่ 2 ในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยได้คำนวณสัดส่วนแต่ละ
โรงเรียนตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน เพื่อให้ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ไม่น้อยกว่าจำนวนขนาดตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 ในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนห้องเรียนไม่เท่ากัน ได้ทำการสุ่มจำนวนตัวแทน
ห้องเรียน ตามสัดส่วนนักเรียนหญิง และสุ่มห้องโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย โดยให้นักเรียนหญิงทั้งห้อง
ตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 4 เมื่อนักเรียนหญิงทุกคนในห้องตอบแบบสอบถามครบแล้วในแต่ละ
โรงเรียน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเกณฑ์คัดเข้าอีกครั้ง และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ครบ
เกณฑ์คัดเข้า ผู้วิจัยจะทำการสุ่มอย่างง่ายเพิ่ม จนกว่ากลุ่มตัวอย่างครบ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตาม
จำนวนที่คำนวณไว้ ดังตารางแสดงดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามสัดส่วนของแต่ละ
โรงเรียน (n = 193)

โรงเรียนที่สุ่มได้	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	ห้องเรียนที่สุ่มได้	จำนวนตัวอย่าง
1.ศรียานุสรณ์	(10)	375	1/2, 1/5, 1/6, 1/9	100
2.แหลมสิงห์วิทยาคม	(5)	75	1/1, 1/2, 1/5	20
3.แก่งหางแมวพิทยาคาร	(7)	119	1/2, 1/4, 1/5, 1/6, 1/7	32
4.นายายอามพิทยาคม	(6)	92	1/1, 1/2, 1/3, 1/5	24
5.มะขามสรรเสริญ	(4)	64	1/1, 1/2, 1/3, 1/4	17
รวม	32	725	20	193

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ยังมีความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจ และการมีสมาธิที่จำกัด โดยแบบสอบถาม ประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ประกอบด้วย อายุ เกรดเฉลี่ยรวมล่าสุด เงินที่ได้รับมาโรงเรียน ที่พักอาศัยในปัจจุบัน และสถานภาพของครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการใช้สารเสพติด เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการเคยอดสูบบุหรี่มวน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือการใช้สารเสพติดอื่น ในระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามของ Atuegwu et al. (2023) มีจำนวน 5 ข้อ คะแนนความเป็นไปได้ 0 – 5 คะแนน มีคำตอบให้เลือกคือ เคย ไม่เคย และ ใช้ ไม่ใช้

ลักษณะของข้อคำถาม ได้แก่ 1) ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนเคยสูบบุหรี่มวนหรือไม่
 2) ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ 3) ในช่วง 12 เดือน
 ที่ผ่านมานักเรียนเคยใช้กัญชา หรือสารเสพติดชนิดอื่นๆ หรือไม่ เช่น ยาไอซ์ ยาบ้า กาว ทินเนอร์
 4) ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา นักเรียนสูบบุหรี่มวนหรือไม่ (1 มวนต่อวันขึ้นไป) 5) ในช่วงชีวิตที่ผ่าน
 มานักเรียนเคยสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เคยหรือใช้ 1 คะแนน

ไม่เคยหรือไม่ใช้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน และบุคคลใน
 ครอบครัว เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการมีหรือไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นประจำ
 และการมีหรือไม่มีสมาชิกในครอบครัว บิดามารดาสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งผู้วิจัยคัดแปลง
 จากแบบสอบถามของ Patino – maso et al. (2019) มีจำนวน 3 ข้อ คะแนนความเป็นไปได้ 0 – 3
 คะแนน ลักษณะของข้อคำถาม ได้แก่ 1) มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ และระบุ
 จำนวน 2) ปัจจุบันนี้ มีบุคคลใดบ้างในครอบครัวของนักเรียนที่สูบบุหรี่ โดยสามารถระบุได้
 มากกว่า 1 ข้อ 3) จำนวนสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีเกณฑ์การให้
 คะแนนดังนี้

ไม่มี 0 คะแนน

มี 1 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบ
 บุหรี่ไฟฟ้า เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของนักเรียนในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
 โดยใช้แบบสอบถามทักษะในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของปิยะวดี พุฒไทยและคณะ (2566)
 มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ มีคะแนนความเป็นไปได้ 15 - 60 คะแนน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น
 เท่ากับ 0.867 มีลักษณะมาตรวัดแบบ Rating scale แบ่งคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

มั่นใจอย่างยิ่ง ให้คะแนน 4

ค่อนข้างมั่นใจ ให้คะแนน 3

ค่อนข้างไม่มั่นใจ ให้คะแนน 2

ไม่มั่นใจเลย ให้คะแนน 1

การแปลผล: คะแนนมาก หมายถึง มีความเชื่อมั่นในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูง
 แบ่งค่าคะแนนเป็นสองกลุ่มโดยใช้ค่ามัธยฐาน เนื่องจากข้อมูลมีการกระจาย แบบไม่ปกติ

ดังนี้

การรับรู้ความสามารถสูง หมายถึง มีค่าคะแนนมากกว่า หรือเท่ากับ มัธยฐาน (≥ 55)

การรับรู้ความสามารถต่ำ หมายถึง ค่าคะแนนน้อยกว่ามัชฐาน (< 55)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า โทษและพิษของบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงนโยบายบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของปิยะวดี พุฒไทยและคณะ (2566) มีค่าความเชื่อมั่น 0.837 มีข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 คำตอบ คือ ถูก ผิด และไม่ทราบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก 1 คะแนน

ตอบผิด หรือไม่ทราบ 0 คะแนน

การแปลผล : คะแนนมาก หมายถึง มีความรู้ดีเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

แบ่งค่าคะแนนเป็นสองกลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย ดังนี้

ความรู้ระดับดี หมายถึง ค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย (≥ 8)

ความรู้ระดับน้อย หมายถึง ค่าคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย (< 8)

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการวัดทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของกิตติพงษ์ เรือนเพชรและคณะ (2564) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก 18 ข้อ ข้อคำถามเชิงลบ 2 ข้อ การให้คะแนนมีความเป็นไปได้ 20 – 80 คะแนน ลักษณะมาตราวัดแบบ Likert scale แบ่งคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน คะแนนข้อความเชิงบวก คะแนนข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 4 ให้คะแนน 1

เห็นด้วย ให้คะแนน 3 ให้คะแนน 2

ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 2 ให้คะแนน 3

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1 ให้คะแนน 4

การแปลผล: คะแนนมากหมายถึง ทัศนคติเชิงบวกต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

แบ่งค่าคะแนนเป็นสองกลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย ดังนี้

ทัศนคติเชิงบวก หมายถึง ค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย (≥ 31)

ทัศนคติเชิงลบ หมายถึง ค่าคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย (< 31)

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการกระทำของวัยรุ่นในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลโฆษณาเชิญชวนเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ประเมินจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามของ Stroup & Branstette. (2018) มีจำนวน 6 ข้อ มีคะแนนความเป็นไปได้ 6 – 24 คะแนน ลักษณะของข้อคำถาม ได้แก่ 1) นักเรียนเคยได้รับ

ข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง Facebook บ่อยแค่ไหน 2) นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง TikTok บ่อยแค่ไหน 3) นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง Line บ่อยแค่ไหน 4) นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง YouTube บ่อยแค่ไหน 5) นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง Twitter บ่อยแค่ไหน 6) นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง Instagram บ่อยแค่ไหน ลักษณะมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ (Rating scale) มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ไม่เคย	ให้คะแนน	1
บางครั้ง	ให้คะแนน	2
ส่วนใหญ่	ให้คะแนน	3
เป็นประจำ	ให้คะแนน	4

การแปลผล: คะแนนมาก หมายถึง ความถี่ในการเข้าถึงสื่อโฆษณาชวนเชื่อในการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาก

แบ่งค่าคะแนนเป็นสองกลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย ดังนี้

ความถี่มาก หมายถึง ค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย (≥ 9)

ความถี่น้อย หมายถึง ค่าคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย (< 9)

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความมุ่งมั่นในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 4 ข้อ มีคะแนนความเป็นไปได้ 4 – 16 คะแนน ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความตั้งใจที่จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าของปิยะวดี พุฒไทยและคณะ (2566) มีค่าความเชื่อมั่น 0.889 ลักษณะของข้อคำถาม ได้แก่ 1) ฉันตั้งใจมาก ว่าฉันจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 1ปีข้างหน้า 2) ฉันตั้งใจมาก ว่าฉันจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 5 ปีข้างหน้า 3) ฉันคิดว่าจะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต 4) ฉันตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต ลักษณะมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ (Rating scale) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าแน่นอน	ให้คะแนน	1
มีโอกาที่จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า	ให้คะแนน	2
มีโอกาที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า	ให้คะแนน	3
สูบบุหรี่ไฟฟ้าแน่นอน	ให้คะแนน	4

การแปลผล: คะแนนมาก หมายถึง มีความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูง

จัดกลุ่มเป็นสองกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ตั้งใจ หมายถึง กลุ่มที่มีค่าคะแนนมากกว่า 4 คะแนน

กลุ่มที่ไม่ตั้งใจ หมายถึง กลุ่มที่มีค่าคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และตรวจสอบค่าความเที่ยงดังนี้

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity)

แบบสอบถามทั้งหมดเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาแล้ว จึงไม่ต้องตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ได้แก่ แบบสอบถามประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index) เท่ากับ 0.81, 0.87 ตามลำดับ (กิตติพงษ์ เรือนเพชรและคณะ, 2564; ปิยะวดี พุฒไทยและคณะ, 2566)

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

การตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถามทุกฉบับ โดยการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา (Cronbach alpha) เกณฑ์ในการยอมรับค่าความเที่ยงคือ มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.80 (รัตนศิริ ทาโต, 2565) สำหรับแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า แบบสอบถามการเข้าถึงสื่อ และแบบสอบถามความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.856, 0.902, 0.804 และ 0.950 ตามลำดับ และค่าคูเดอ์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) (KR 21) สำหรับแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.832

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มแจกแจงเอกสาร ก่อนวันเก็บข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2567 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 โดยมีรายละเอียด ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. ผู้วิจัยดำเนินการยื่นเรื่องเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย IRB3 – 126/2567
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา หลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้วเพื่อยื่นเรื่องประสานงานกับผู้อำนวยการ โรงเรียน ในการขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ผู้วิจัยประสานงานกับอาจารย์ประจำชั้นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การทำวิจัย และเพื่อนัดหมายวันเวลา รวมถึงสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการแจกแจงเอกสารการขออนุญาตผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น และนัดหมายวันเวลาเพื่อรับใบอนุญาตในการขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง ในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนวันนัดหมายเก็บข้อมูล ผู้ปกครองสามารถแสดงเจตจำนงในการยินยอมหรือไม่ยินยอม เมื่อรวบรวมเอกสารแสดงความยินยอมจากผู้ปกครอง และนักเรียนลงนามยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเอกสารจนครบถ้วน จึงสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมก่อนการเก็บข้อมูลในวันนัดเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ชื่อ สกุล วัน เดือน ปี เกิด เบอร์โทรศัพท์ และอธิบายขั้นตอนวิธีการ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงรายละเอียดของที่ระลึก ที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมและตั้งใจตอบแบบสอบถาม ก่อนทำการเก็บข้อมูล
2. แจกแบบสอบถามให้นักเรียนหญิงทุกคนในห้อง เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนรู้สึกมีความแตกต่างจากเพื่อน จึงทำสัญลักษณ์แบบสอบถามที่ไม่นำมารวบรวมข้อมูลและให้นักเรียนหญิงทำแบบสอบถามทุกคน

3. ในขั้นตอนของการตอบแบบสอบถาม เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการอ่านและความเข้าใจในตัวหนังสือที่ยังไม่แตกฉาน และไม่คล่องแคล่ว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยการแบ่งขนาดกลุ่มตามจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนมีจำนวนแตกต่างกันตามขนาดตัวอย่างแต่ละโรงเรียน โดยใช้ในการสัมภาษณ์นักเรียนหญิงทั้งห้องที่สุ่มได้ จะแบ่งกลุ่มประมาณ 8-12 คน ทั้งนี้ มีผู้ช่วยเก็บข้อมูล อีก 2 คน เป็นเพื่อนนิสิตป.โท ช่วยอธิบายเพิ่มเติม ให้ทั่วถึงประจำแต่ละกลุ่ม ห้องหนึ่งประมาณ 2-3 กลุ่ม เพื่อเป็นการไม่รบกวนเวลาเรียนของนักเรียนจนเกินไป ทั้งนี้การเก็บข้อมูลไม่กระทบเวลาคาบเรียนปกติของนักเรียน โดยปรึกษากับคุณครูประจำชั้น เลือกช่วงเวลาคาบแนะแนว หรือคาบเรียนที่ทางโรงเรียนสะดวกจัดให้ ในการทำแบบสอบถามโดยผู้วิจัยอ่านคำถามทีละข้อในห้อง และให้นักเรียนแต่ละคนทำไปพร้อมๆ กัน เพื่อมีโอกาสในการอธิบายแก่กลุ่มตัวอย่าง

4. การจัดที่นั่งให้นักเรียนนั่งห่างกันประมาณ 1-2 เมตร เพื่อไม่ให้กลุ่มตัวอย่างปรึกษากัน และป้องกันการลอกเลียนข้อมูล เหมือนการทำข้อสอบ โดยหลังจากที่นักเรียนทำแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อย โดยมีช่องว่างไว้ให้ใส่ซองทันทีเพื่อเป็นการปกปิดข้อมูล ในกรณีที่ห้องเรียนนั้นที่สุ่มได้มีนักเรียนที่มีการเรียนรู้ช้าปะปนอยู่ก็ให้สามารถนั่งตอบไปได้ เพื่อมิให้เกิดการแปลกแยก ผู้วิจัยทำสัญลักษณ์ไว้ที่หน้าของภายหลังที่มีการส่งแล้ว และอนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างสอบถามผู้วิจัยได้หากมีข้อสงสัยในคำถาม เพื่อเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนของการตอบแบบสอบถามไม่ตรงประเด็น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาประมาณ 30 – 45 นาที และในขณะที่เก็บข้อมูลไม่ให้มีคุณครูอยู่ในห้อง เพื่อป้องกันอิทธิพลจากครูประจำชั้น

5. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองทุกฉบับ เพื่อสร้างมั่นใจในการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง โดยตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม

6. มอบของที่ระลึกให้กับนักเรียนหญิงทุกคน โดยให้ครูประจำชั้นมีส่วนร่วมในการช่วยมอบ และสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน โดยแบบสอบถามเก็บเป็นความลับ และทำลายหลังจากงานวิจัยดำเนินการเผยแพร่เรียบร้อยแล้ว

7. เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ และโรคติดต่อทางเดินหายใจอื่นๆ ผู้วิจัยได้ตระหนัก โดยให้มีการเว้นระยะห่างเหมือนนั่งทำข้อสอบ 1-2 เมตรและ ให้นักเรียนทุกคนสวมหน้ากากอนามัย และสถานที่ในการเก็บข้อมูลไม่แออัด และไม่รบกวนเวลานักเรียนจนเกินไป โดยให้ความสำคัญกับการล้างมือและสวมหน้ากาก โดยผู้วิจัยได้เตรียมจุดบริการสำหรับแอลกอฮอล์เจลล้างมือไว้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยดำเนินการนำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือในการวิจัย เพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย IRB3 – 126/2567 วันที่รับรอง 3 กันยายน พ.ศ.2567

2. การขออนุญาตจากผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยมีการขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร โดยส่งหนังสือแสดงความยินยอมในวันที่พบครูประจำชั้น และชี้แจงรายละเอียดกับนักเรียน โดยให้นักเรียนนำเอกสารใบยินยอมจากผู้ปกครองมาส่งที่คุณครูประจำชั้น และผู้วิจัยทำการรวบรวม ภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยที่ผู้ปกครองสามารถมีอิสระในการแสดงความยินยอมหรือไม่ยินยอม และทำการขออนุญาตเช่นเดียวกับยินยอมของกลุ่มตัวอย่างในวันเก็บข้อมูล หากไม่มีเอกสารตอบรับจากผู้ปกครอง แต่นักเรียนมีความสมัครใจ ให้สามารถทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และสามารถปฏิเสธการตอบรับการวิจัยได้ โดยไม่มีข้อดกลงเงื่อนไขใดๆ และชี้แจงรายละเอียดว่าไม่มีผลต่อคะแนนหรือผลการเรียนของนักเรียน

3. ในแบบสอบถามไม่มีระบุชื่อ – นามสกุล วันเดือน ปี เกิด เบอร์โทรศัพท์ เพื่อระบุตัวตนของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลในแบบสอบถามจะถูกทำลายหลังจากการเผยแพร่งานวิจัยเรียบร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ค่าใช้จ่ายรายวันที่ได้รับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพักอาศัย โดยใช้สถิติพรรณนา ในการแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความตั้งใจใช้บุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ ประสิทธิภาพการสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน ความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน และการเข้าถึงสื่อ โดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression)

ซึ่งก่อนนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่ม และกำหนดค่าตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มตัวแปรเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปร	การจัดกลุ่ม	ค่าที่กำหนด
ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวน และสารเสพติด	ไม่ใช้ หรือ ไม่เคย	0
	ใช้ หรือ เคย	1
การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการปฏิบัติ	การรับรู้สูง (≥ 55 คะแนน)	0
	การรับรู้ต่ำ (< 55 คะแนน)	1
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน	ไม่มี	0
	มี	1
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง	ไม่มี	0
	มี	1
การเข้าถึงสื่อ	ความถี่น้อย (< 9 คะแนน)	0
	ความถี่มาก (≥ 9 คะแนน)	1
ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ความรู้ดี (≥ 8 คะแนน)	0
	ความรู้น้อย (< 8 คะแนน)	1
ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ทัศนคติเชิงลบ (< 31 คะแนน)	0
	ทัศนคติเชิงบวก (≥ 31 คะแนน)	1
ความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า	ไม่ตั้งใจ (= 4 คะแนน)	0
	ตั้งใจ (> 4 คะแนน)	1

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษามีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด และปัจจัยที่ศึกษา

ส่วนที่ 3 ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามได้ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ตรงตามเกณฑ์ค่าเข้าทั้งสิ้น จำนวน 193 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 193 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ยเท่ากับ 13 ปี (SD = .279) ส่วนใหญ่อายุ 13 ปี (ร้อยละ 93.3) เกรดเฉลี่ยรวมต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.56 (SD = .359) ส่วนใหญ่มี เกรดเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 94.3 ด้านที่พักอาศัยในปัจจุบันพบว่า ส่วนใหญ่พักอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 66.3) รองลงมาพักอยู่กับบิดาหรือมารดา (ร้อยละ 16.6) และ พักอยู่กับญาติ (ร้อยละ 16.1) และเช่าหอพักอยู่คนเดียว (ร้อยละ 1.0) ตามลำดับ ด้านจำนวนเงินที่ได้รับต่อวัน พบว่าได้เงินมาโรงเรียนเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 95.41 บาท (SD = 32.561) ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 100 – 199 บาท (ร้อยละ 62.2) รองลงมาน้อยกว่า 100 บาท (ร้อยละ 34.2) และ 200 บาทขึ้นไป ร้อยละ 3.6 ด้านสถานภาพครอบครัว ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 67.9) รองลงมาบิดามารดาแยกกันอยู่/หย่าร้าง (ร้อยละ 30.6) แลและ บิดาเสียชีวิต (ร้อยละ 1.5) ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n = 193)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปีเต็ม)		
13	180	93.3
14	12	6.2
15	1	0.5
Min = 13, Max = 15, Mean = 13.0, SD = .279		
เกรดเฉลี่ย		
< 3.00	11	5.7
≥ 3.00	182	94.3
Min = 2.10, Max = 4.00, Mean = 3.56, SD = .359		
ที่พักอาศัยในปัจจุบัน		
พักอยู่กับบิดามารดา	128	66.3
พักอยู่กับบิดาหรือมารดา	32	16.6
พักอยู่กับญาติ	31	16.1
เช่าหอพักอยู่คนเดียว	2	1.0
จำนวนเงินที่ได้รับ (บาทต่อวัน)		
< 100	66	34.2
100 – 199	120	62.2
≥ 200	7	3.6
Min = 30, Max = 200, Mean = 95.41, SD = 32.561		
สถานภาพครอบครัว		
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	131	67.9
บิดาเสียชีวิต	3	1.5
บิดามารดาแยกกันอยู่/หย่าร้าง	59	30.6

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด และปัจจัยที่ศึกษา

พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด

กลุ่มตัวอย่างทุกคนไม่เคยมีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้าและสูบบุหรี่มวนมาก่อน สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และสารเสพติดอื่นๆ ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีการใช้บุหรี่มวนและสารเสพติดอื่นๆ เช่น กัญชา ยาบ้า เป็นต้น และส่วนใหญ่ตอบว่าไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์คิดเป็นร้อยละ 75.6 และหนึ่งในสี่เคยดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 24.4) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลพฤติกรรมกรรมการใช้บุหรี่และสารเสพติดอื่นๆ (n = 193)

พฤติกรรมการใช้บุหรี่และสารเสพติดอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
การดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคย	146	75.6
เคย	47	24.4
การสูบบุหรี่มวนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคย	193	100.0
การใช้กัญชา สารเสพติดอื่นๆในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคย	193	100.0
การสูบบุหรี่มวน (1 มวนขึ้นไป) 30 วันที่ผ่านมา		
ไม่สูบบุหรี่	193	100.0

ปัจจัยที่ศึกษา

ปัจจัยที่ศึกษาในการศึกษานี้ แบ่งเป็นปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและการใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า ปัจจัยระหว่างบุคคลและสังคม ได้แก่ การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทักษะคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และการเข้าถึงสื่อ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 ดังนี้

ปัจจัยระดับบุคคล พบว่า ด้านการสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน การใช้สารเสพติด พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีการสูบบุหรี่มวนในปัจจุบัน และการใช้สารเสพติด ร้อยละ 100 จึงไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ ด้านประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 75.6) สำหรับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.3 (Mean = 53.86, SD = 5.005) นั้นหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความสามารถสูงในการปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า

ปัจจัยระหว่างบุคคลและสังคมพบว่า การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้าคิด (ร้อยละ 68.4) และตอบว่ามีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 31.6 จำนวนเพื่อนที่สูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 1-5 คน (ร้อยละ 91.8) จำนวนเพื่อนที่สูบน้อยที่สุด จำนวน 1 คน และมากที่สุด จำนวน 10 คน จำนวนเพื่อนที่สูบน้อยประมาณ 2 คน (SD = 1.893) การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครองส่วนใหญ่ตอบว่ามีคนในครอบครัวสูบบุหรี่ (ร้อยละ 66.8) และไม่มีคนในครอบครัวสูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 33.2 จำนวนผู้ปกครองที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 1-3 คน (ร้อยละ 93.0) จำนวนผู้ปกครองสูบบุหรี่จำนวนน้อยที่สุด จำนวน 1 คน และมากที่สุด จำนวน 7 คน จำนวนผู้ปกครองที่สูบน้อยประมาณ 1 คน (SD = 1.152) โดยกลุ่มตัวอย่างตอบว่า บิดาสูบบุหรี่มากที่สุด (ร้อยละ 30.3) รองลงมา ลุง/ป้า หรือน้า /อา สูบบุหรี่ (ร้อยละ 29.9) ปู่ย่า/ตายายสูบบุหรี่ (ร้อยละ 21.3) พี่ / น้องสูบบุหรี่ ร้อยละ 15.2 และมารดาสูบบุหรี่ (ร้อยละ 3.3)

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนใหญ่พบว่าอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 64.8) (Mean = 8.82, SD = 3.327) หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าดี ส่วนด้านทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่ง มีทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ 52.3) (Mean = 31.16, SD = 6.587) ด้านการเข้าถึงสื่อพบว่าส่วนใหญ่มีความถี่มากในการเข้าถึงสื่อโฆษณาหรือ โปสเตอร์เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 57 (Mean = 9.25, SD = 2.424)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยที่ศึกษา (n = 193)

ปัจจัยที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยระดับบุคคล		
ประสบการณ์การดื่มน้ำเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์		
ไม่มี	146	75.6
มี	47	24.4
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า		
การรับรู้ความสามารถสูง (≥ 55 คะแนน)	97	50.3
การรับรู้ความสามารถต่ำ (< 55 คะแนน)	96	49.7
Min = 33, Max = 60, Median = 55, Mean = 53.86, SD = 5.005		
ปัจจัยระหว่างบุคคลและสังคม		
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน		
ไม่มี	132	68.4
มี	61	31.6
จำนวนเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า		
1-5 คน	56	91.8
6 – 10 คน	5	8.2
Min = 1, Max = 10, Mean = 2.69, SD = 1.893		
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง		
ไม่มี	64	33.2
มี	129	66.8
จำนวนผู้ปกครองที่สูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า		
1-3 คน	120	93.0
4 คนขึ้นไป	9	7.0
Min = 1, Max = 7, Mean = 1.97, SD = 1.152		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง (เลือกได้มากกว่า 1)		
บิดาสูบบุหรี่	64	30.3
มารดาสูบบุหรี่	7	3.3
พี่ / น้องสูบบุหรี่	32	15.2
ปู่ย่า / ตายายสูบบุหรี่	45	21.3
ลุง ป้า/น้า อาสูบบุหรี่	63	29.9
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม		
ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า		
ความรู้ระดับน้อย (< 8 คะแนน)	68	35.2
ความรู้ระดับดี (≥ 8 คะแนน)	125	64.8
Min = 1, Max = 16, Mean = 8.82, SD = 3.327		
ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า		
ทัศนคติเชิงลบ (< 31 คะแนน)	101	52.3
ทัศนคติเชิงบวก (≥ 31 คะแนน)	92	47.7
Min = 20, Max = 54, Mean = 31.16, SD = 6.587		
การเข้าถึงสื่อ		
ความถี่น้อย (< 9 คะแนน)	83	43.0
ความถี่มาก (≥ 9 คะแนน)	110	57.0
Min = 6, Max = 16, Mean = 9.25, SD = 2.424		

ส่วนที่ 3 ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ระดับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 29.5 มีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวม เท่ากับ 4.93 (SD = 1.827) เมื่อพิจารณาในด้านความตั้งใจมาก ว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 1ปีข้างหน้า ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่แน่นอน (ร้อยละ 89.6) ส่วนระดับความตั้งใจมาก ว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 5 ปีข้างหน้า ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่แน่นอน

(ร้อยละ 83.4) เมื่อพิจารณาด้านไม่เคยคิดเลยว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่แน่นอน (ร้อยละ 76.7) ด้านตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่แน่นอน (ร้อยละ 78.8) และมีโอกาสที่จะสูบบุหรี่เพียงร้อยละ 5.7 ดังแสดงรายละเอียดตารางที่ 6 และ ตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n= 193)

ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า (= 4 คะแนน)	136	70.5
ตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า (> 4 คะแนน)	57	29.5
Min = 4, Max = 13, Mean = 4.93, SD = 1.827		

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นรายข้อ (n= 193)

ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	จำนวน	ร้อยละ
ตั้งใจว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 1ปีข้างหน้า		
ไม่สูบบุหรี่แน่นอน	173	89.6
มีโอกาที่จะไม่สูบบุหรี่	16	8.3
มีโอกาที่จะสูบบุหรี่	4	2.1
ตั้งใจว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 5ปีข้างหน้า		
ไม่สูบบุหรี่แน่นอน	161	83.4
มีโอกาที่จะไม่สูบบุหรี่	23	11.9
มีโอกาที่จะสูบบุหรี่	9	4.7

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยคิดเลยว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต		
ไม่สูบบุหรี่แน่นอน	148	76.7
มีโอกาสที่จะไม่สูบบุหรี่	27	14.0
มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่	17	8.8
สูบบุหรี่แน่นอน	1	0.5
ตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต		
ไม่สูบบุหรี่แน่นอน	152	78.8
มีโอกาสที่จะไม่สูบบุหรี่	30	15.5
มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่	11	5.7
Min = 4, Max = 13, Mean = 4.93, SD = 1.827		

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

เมื่อจัดกลุ่มความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า และสูบบุหรี่ไฟฟ้า จำแนกตามปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคลและสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดดังนี้

ในด้านปัจจัยระดับบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีสัดส่วนความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 40.4 และ 26.0 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มที่จะตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูงเป็น 1.84 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % นั่นสรุปว่า ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (Adjusted Odds Ratio : AOR = 1.84, 95% CI = 0.777 - 4.390)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธต่ำ มีสัดส่วนความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธสูง (ร้อยละ 45.8 และ 13.4 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธต่ำ โอกาสที่จะมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 3.55 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธสูง อย่างมีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % สรุปว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (AOR = 3.55, 95% CI = 1.559 - 8.061)

ปัจจัยระหว่างบุคคลและสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า มีสัดส่วนความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ 39.3 และ 25.0 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า มีแนวโน้มที่จะตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูงเป็น 0.89 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า อย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % นั่นสรุปว่า การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อนไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (AOR = 0.89 , 95% CI = 0.394 - 2.010) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้ามีสัดส่วนความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มไม่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ 34.1 และ 20.3 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า มีแนวโน้มที่จะตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูงเป็น 1.87 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้า อย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % นั่นสรุปว่า การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครองไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (AOR = 1.87, 95% CI = 0.802- 4.367)

ในด้านปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงบวก เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามีสัดส่วนความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติเชิงลบ (ร้อยละ 51.1 และ 9.9 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า โอกาสที่จะมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 8.8 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % สรุปว่าทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มีอิทธิพลต่อความตั้งใจ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (AOR = 8.81, 95% CI = 3.784 - 20.529)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อในระดับความถี่มากมีสัดส่วนความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า ในอนาคตสูงกว่ากลุ่มที่มีการเข้าถึงสื่อในระดับความถี่น้อย (ร้อยละ 39.1 และ 16.9 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อในระดับความถี่มาก โอกาสที่จะมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 2.65 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อในระดับความถี่น้อย อย่างมีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % สรุปว่า การเข้าถึงสื่อมีอิทธิพลต่อความตั้งใจ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (AOR = 2.65, 95% CI = 1.177 - 5.948)

ปัจจัยด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และมีความรู้ดีเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มีสัดส่วนความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ 26.5 และ 31.2 ตามลำดับ) และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มีแนวโน้มที่จะตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตสูงเป็น 0.88 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีความรู้ดีเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า อย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % นั่นสรุปว่า ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง (AOR = 0.88 , 95% CI = 0.393 - 1.971) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 Adjust Odds Ratio ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษาและความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n= 193)

ปัจจัยที่ศึกษา	ไม่ตั้งใจ (136)		ตั้งใจ (57)		AOR	95%CI
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปัจจัยระดับบุคคล						
ประสบการณ์การใช้แอลกอฮอล์						
ไม่มี ^(R)	108	74.0	38	26.0		
มี	28	59.6	19	40.4	1.84	0.777 – 4.390

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ปัจจัยที่ศึกษา	ไม่ตั้งใจ (136)		ตั้งใจ (57)		AOR	95%CI
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธ						
สูง ^(R)	84	86.6	13	13.4		
ต่ำ	52	54.2	44	45.8	3.55**	1.559 - 8.061
ปัจจัยระหว่างบุคคลและสังคม						
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน						
ไม่มี ^(R)	99	75.0	33	25.0		
มี	37	60.7	24	39.3	0.90	0.394 - 2.010
การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง						
ไม่มี ^(R)	51	79.7	13	20.3		
มี	85	65.9	44	34.1	1.87	0.802 - 4.367
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม						
ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า						
ระดับดี ^(R)	86	68.8	39	31.2		
ระดับน้อย	50	73.5	18	26.5	0.88	0.393 - 1.971
ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า						
เชิงลบ ^(R)	91	90.1	10	9.9		
เชิงบวก	45	48.9	47	51.1	8.81**	3.784 - 20.529
การเข้าถึงสื่อ						
ความถี่น้อย ^(R)	69	83.1	14	16.9		
ความถี่มาก	67	60.9	43	39.1	2.65*	1.177 - 5.948

*p < 0.05 ** p < 0.01 (R) กลุ่มอ้างอิง

* ประสิทธิภาพการสูบบุหรี่มวนและการใช้ยาเสพติด ไม่พบในการศึกษานี้

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 อายุระหว่าง 13 - 15 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ในกำกับของรัฐ ในเขตจังหวัดจันทบุรี จำนวน 193 คน กรอบแนวคิดในการศึกษานี้ใช้ ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The Theory of Triadic Influence :TTI) (Fray & Petraitis (1994) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการสูบบุหรี่และการใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อนและบุคคลในครอบครัว การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า การเข้าถึงสื่อ และความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา ในการแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Binary Logistic regression สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 193 คน อายุเฉลี่ยเท่ากับ 13 ปี (SD = .279) ส่วนใหญ่อายุ 13 ปี (ร้อยละ 93.3) ค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.56 (SD = .359) ส่วนใหญ่มี เกรดเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 94.3 ส่วนใหญ่พักอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 66.3) ได้เงินมาโรงเรียนต่อวัน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 100 – 199 บาท (ร้อยละ 62.2) ด้านสถานภาพครอบครัว ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 67.9)

2. ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 29.5 ค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวม เท่ากับ 4.93 (SD = 1.827) เมื่อพิจารณาในด้านความตั้งใจระดับมากว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 1ปีข้างหน้า, 5 ปีข้างหน้า, และในอนาคต ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่แน่นอน (ร้อยละ 89.6, 83.4, 78.8 ตามลำดับ)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามกลุ่มปัจจัยเรียงลำดับจากระดับอิทธิพลของตัวแปรจากมากไปน้อย เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ แล้ว ได้แก่ ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 8.81, 95% CI = 3.784 - 20.529) การ

รับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 3.55, 95%CI = 1.559 - 8.061) และการเข้าถึงสื่อ (AOR = 2.65, 95% CI = 1.177 - 5.948)

4. ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตของเด็กนักเรียนหญิง ได้แก่ ประสิทธิภาพการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = 1.84 , 95% CI = 0.777 - 4.390) การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน (AOR = 0.89, 95% CI = 0.394 - 2.010) การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง (AOR = 1.87, 95% CI = 0.802- 4.367) และ ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 0.88, 95% CI = 0.393 - 1.971)

อภิปรายผลการวิจัย

ความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่าง มีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 29.5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับช่วงอายุของนักเรียนหญิง ถึงแม้ว่าในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นหญิงในช่วงอายุวัยรุ่นตอนต้น มีเพียงการศึกษาในกลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษาในภาคเหนือ ช่วงอายุ 15 -22 ปี โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 42.6 ที่ทำการศึกษาพบว่า ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ร้อยละ 25.5 (ปริมาตร ก้อนแก้ว และ กู้เกียรติ ก้อนแก้ว, 2565) ทั้งนี้กลุ่มวัยรุ่นหญิงตอนต้นมีแนวโน้มที่ตั้งใจใช้บุหรี่ไฟฟ้าสูง แม้ว่าในประเทศไทยยังเป็นเรื่องผิดกฎหมาย เนื่องจากกลยุทธ์การตลาดที่มุ่งเป้าที่วัยรุ่น โดยเฉพาะผู้หญิงจะมีความไวในสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับกลไกทางเภสัชวิทยาสูงกว่าเพศชาย เช่น กลิ่นน้ำคิงคุด พกพาง่าย และรูปแบบลักษณะพิเศษ (Kong et al., 2017) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาดังประเทศของ Guerra Castillo et al. (2025) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมุมมองของวัยรุ่นเกี่ยวกับประสบการณ์เริ่มต้นการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ในวัยรุ่นอายุ 13 – 17 ปี ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 66 ผลการศึกษาพบว่า การทดลองใช้บุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากความอยากรู้อยากเห็น แม้ว่าประสบการณ์ครั้งแรกจะพบอาการไม่พึงประสงค์ ที่พบได้บ่อย เช่น การระคายเคืองคอ คลื่นไส้ แต่ว่าวัยรุ่นหลายคนยังคงทดลองหรือใช้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างมิตรภาพหรือบรรเทาอาการเครียดและวิตกกังวล รวมถึงลักษณะเฉพาะของบุหรี่ไฟฟ้า เช่น ราคาต่ำ การพกปิดได้ง่าย และความหลากหลายในรูปแบบและรสชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศอินเดียซึ่งเป็นทวีปเอเชีย มีบริบทและวัฒนธรรม ประเพณี ที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ของ Gupte et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้และการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น ช่วงอายุ 11- 16 ปี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 41.7 ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) ผลพบว่า วัยรุ่นเรียก "บุหรี่ไฟฟ้า" ว่า "ปากกา-บาราอู" และมองว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าบาราอูแบบดั้งเดิมและบุหรี่ทั่วไป เหตุผลที่ทำให้ใช้อย่างต่อเนื่องคือความหลากหลายของรสชาติ รสชาติที่

ค้างอยู่ในปาก ความสามารถในการเล่นกลคลื่น และใช้เพื่อความเพลิดเพลินเมื่ออยู่กับเพื่อน นอกจากนี้วัยรุ่นหลายคนไม่ทราบว่าในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้ามีนิโคตินและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ทักษะคิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และการเข้าถึงสื่อ

ทักษะคิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

นักเรียนหญิงที่มีทักษะคิดเชิงบวกเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสที่จะมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเกือบ 9 เท่าของนักเรียนหญิงที่มีทักษะคิดเชิงลบ ซึ่งทักษะคิด เป็นอิทธิพลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ทำให้เกิดความรู้ การให้คุณค่า ทำให้เกิด ทักษะคิดที่มีต่อพฤติกรรมในเชิงลบหรือเชิงบวก ซึ่งเป็นอิทธิพลระยะใกล้ ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจ และตั้งใจกระทำพฤติกรรมนั้นๆ กล่าวคือเมื่อวัยรุ่นหญิงมีทักษะคิดเชิงบวกต่อบุหรี่ไฟฟ้า จะทำให้ส่งผลทักษะคิดที่ดีต่อบุหรี่ไฟฟ้า และนำไปสู่การใช้บุหรี่ไฟฟ้า โดยผลการศึกษาเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าวัยรุ่นหญิงมีทักษะคิดที่เห็นด้วย เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสามารถเลือกสี กลิ่น รสได้ตามต้องการมากกว่าบุหรี่ยมวน, บุหรี่ไฟฟ้ามีสารที่เป็นพิษต่อร่างกายน้อยกว่าบุหรี่ยมวน, การสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีกลิ่นหอม ทำให้ไม่มีกลิ่นติดตัวเหมือนการสูบบุหรี่ยมวน, การสูบบุหรี่ไฟฟ้าสะดวกต่อการพกพา เพราะไม่ต้องใช้ไฟแช็ค และการสูบบุหรี่ไฟฟ้าช่วยคลายเครียดได้ (ร้อยละ 55.4, 29.1, 27.5, 22.5, 19.7 ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปริมประภา ก้อนแก้วและกัญเกียรติ ก้อนแก้ว (2565) พบว่าทักษะคิดต่อบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้า ($r = 0.296, p < 0.01$) และการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ผลการศึกษาพบว่า ทักษะคิดที่ดีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj} = 3.37, 95\% CI = 1.54 - 7.35$) มีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้ ร้อยละ 35.80 ($Pseudo R^2 = 0.358$) และการศึกษาของ คุณัญญา เชิดสุข และคณะ (2567) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะคิดเห็นด้วยต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้าเกือบ 4 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะคิดไม่เห็นด้วยต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($AOR = 3.89, 95\% CI = 1.836-8.257$)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทั่วภูมิภาคในประเทศไทยของ Klinphon et al. (2023) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่น ทำการศึกษาแบบภาคตัดขวาง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1164 คน โดยเป็นผู้หญิงร้อยละ 67.5 พบว่าทักษะคิดเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้ามี

ความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบัน โดยเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (AOR = 2.18, 95% CI= 1.31 – 3.63) ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อช่วยเลิกบุหรี่มวน (AOR = 1.97, 95% CI= 1.07–3.60) และบุหรี่ไฟฟ้าช่วยให้ผู้คนพัฒนาทักษะทางสังคม(AOR = 1.95, 95% CI= 1.11–3.44) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศของ Jongenelis & Thoonen (2023) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความไวต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นออสเตรเลีย โดยเป็นผู้หญิง ร้อยละ 53 พบว่าทัศนคติมีสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta=0.27$)

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

นักเรียนหญิงที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธต่ำ มีโอกาสที่จะมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 3.55 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธสูง ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ จะรู้สึกขาดความมั่นใจ ที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่กดดัน และไม่สามารถควบคุมตนเอง ให้เอาชนะสิ่งที่กดดันได้ ต่างจากบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น คือความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ซึ่งความเชื่อในการรับรู้ความสามารถตนเองเป็นตัวกำหนดว่าผู้คนรู้สึก กิด จูงใจตนเอง และแสดงพฤติกรรม โดยความเชื่อดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมผ่านกระบวนการในแต่ละด้าน คือ กระบวนการคิด (Cognitive Process) กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) กระบวนการด้านอารมณ์ (Affective Process) และกระบวนการเลือก (Selection Process) (Bandura & Wessels, 1997) ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นเป็นอิทธิพลภายในตัวบุคคล เป็นอิทธิพลระยะใกล้ ที่นำไปสู่การตัดสินใจ และความตั้งใจ ส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นมากที่สุด ดังนั้นเมื่อนักเรียนหญิงมีการรับรู้ความสามารถในการปฏิเสธสูง ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิเสธบุหรี่ไฟฟ้า แต่ถ้านักเรียนหญิงมีการรับรู้ความสามารถการปฏิเสธต่ำก็มีแนวโน้มที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าสูง สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทยของ คุณัญญา เชิดสุข และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงจังหวัดฉะเชิงเทรา ช่วงอายุ 15 – 20 ปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงบุหรี่ไฟฟ้าต่ำมีโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 2.3 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงบุหรี่ไฟฟ้าสูง (AOR = 2.37, 95% CI = 1.125 – 5.022) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศของ Struik et al. (2023) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์วัยรุ่นจำนวน 25 คน อายุระหว่าง 12 – 18 ปี โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 52 ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) พบว่าวัยรุ่นมีความมั่นใจและกลยุทธ์ในการที่จะปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Jones et al. (2021) ที่ได้ทำการศึกษาภาคตัดขวางแบบย้อนหลังเกี่ยวกับความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนักศึกษา ช่วงอายุ 18 – 25 ปี จำนวน 872 คน โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.7 ผลพบว่าการรับรู้ความสามารถมีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ($F(3, 808) = 4.85, p < 0.01$) โดยการศึกษาที่ผ่านมาในกลุ่มวัยรุ่นหญิงตอนต้นยังพบน้อยและไม่มีแยกเพศชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย ซึ่งบริบทของวัยรุ่นแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ในวัยรุ่นตอนต้นนั้น ยังมีพัฒนาการไม่สมบูรณ์ในด้านต่างๆ ส่งผลให้ขาดความพร้อมของวุฒิภาวะในกระบวนการคิด การรับรู้และตัดสินใจ โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงที่มีความไวในปัจจุบันที่ไม่เกี่ยวกับเพศวิทยา เช่น สิ่งเร้าต่างๆ ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองอาจต่ำกว่าและมีโอกาสที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าสูง

การเข้าถึงสื่อ

กลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อมาก มีโอกาสที่จะมีความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเกือบ 3 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลเชิงลบเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ที่โฆษณาชวนเชื่อในวัยรุ่นหญิง ซึ่งเกิดจากอิทธิพลทางสังคม เป็นอิทธิพลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว บริบททางสังคม จนเกิดการรับรู้บรรทัดฐาน และนำไปสู่การตัดสินใจ ตั้งใจทำพฤติกรรมในที่สุด กล่าวคือการเข้าถึงสื่อโฆษณาทำให้วัยรุ่นได้รับค่านิยมจากสื่อสังคมออนไลน์ มีการศึกษาพบว่าบรรทัดฐานทางสังคมถูกถ่ายทอดผ่านการใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นสหรัฐอเมริกา (Vogel et al., 2021) ซึ่งในประเทศไทยมีการศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจในแต่ละระดับการศึกษา โดยในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่าโฆษณาในสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจร้อยละ 37.1 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2562) โดยจากผลการศึกษานี้ วัยรุ่นหญิงเข้าถึงสื่อมากถึงร้อยละ 57 โดยได้รับสื่อเกี่ยวกับโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุดผ่านช่องทาง TikTok ร้อยละ 68.5 นั้นหมายความว่า การได้รับโฆษณาจากสื่อออนไลน์ มีอิทธิพลกับวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลของ Stroup & Branstetter. (2018) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการรับชม โฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าต่อความตั้งใจในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 17,286 คน โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 42.4 พบว่า การเข้าถึงโฆษณานิรโทษกรรมที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($b = 0.039, t = 7.4, p < 0.001$) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง การโฆษณาและการรับรู้ถึงความตั้งใจจะใช้ในอนาคต นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Vogel et al. (2021) ทำการศึกษาผลกระทบของโซเชียลมีเดียต่อความเต็มใจและ

ความตั้งใจในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่น จำนวน 135 คน ช่วงอายุ 13 -18 ปี โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.6 ผลการศึกษาพบว่า การใช้โซเชียลมีเดียมากขึ้นในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์กับความเต็มใจและความตั้งใจมากขึ้นในการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ($p=0.049$) และการศึกษาของ Dai et al. (2022) ทำการศึกษาเรื่องการได้รับข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าทางออนไลน์และความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มวัยรุ่นในเซียงไฮ้ ประเทศจีน จำนวน 12,470 คน ช่วงอายุ 13 – 18 ปี โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 47.63 ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงคือเป็นชาวเอเชีย ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทางโซเชียลมีเดียมีโอกาสที่จะตั้งใจใช้บุหรี่ไฟฟ้าเกือบ 2 เท่าของผู้ที่ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทางโซเชียลมีเดีย (AOR = 1.55, 95% CI:1.31–1.84, $p<0.001$) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของ Vassey et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความถี่ของการใช้โซเชียลมีเดีย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2,036 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 55 ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ใช้ดีด็อกหลายครั้งต่อวันมีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้า 2.97 เท่าของวัยรุ่นที่ใช้ไม่บ่อยหรือไม่ใช้เลย (AOR=2.97, 95% CI:1.53;5.77)

ส่วนในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาดังกล่าวของสื่อต่อความตั้งใจใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นหญิง แต่เป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า เช่น จากการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 385 คน โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 20.78 ผลการศึกษาพบว่า การพบเห็นสื่อโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้ามียุทธศาสตร์มีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า 3.22 เท่าของผู้ที่ไม่ได้พบเห็นสื่อโฆษณาเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj} = 3.22, 95\% CI: 1.85 - 5.60$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้ ร้อยละ 35.80 ($Pseudo R^2 = 0.358$) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ หนึ่งฤดี นิ่มนุช และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2566) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยเป็นเยาวชนเพศหญิงร้อยละ 34.8 พบว่าการพบเห็นโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าในอินเทอร์เน็ตจะมีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า 54 เท่าของผู้ที่ไม่เคยเห็นโฆษณานะบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj}=54.608, 95\% CI:20.508-145.411, p = 0.001$)

สำหรับปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง และความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประสบการณ์การสูบบุหรี่มวนและใช้สารเสพติดไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น นั้นหมายความว่านักเรียนหญิงที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่

บุหรีมวนและใช้สารเสพติด หรือไม่มีประสบการณ์การสูบบุหรีมวนและใช้สารเสพติดมีความตั้งใจที่จะใช้บุหรีไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน จากการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนไม่เคยมีประสบการณ์การสูบบุหรีมวนและสารเสพติดอื่นๆ เช่น กัญชา ยาบ้า เป็นต้น ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา เนื่องจากช่วงอายุอยู่ระหว่างวัยรุ่นตอนต้น ไม่พบความชุกของการสูบบุหรีมวนและการใช้ยาเสพติดสูงเท่ากับวัยรุ่นอายุ 18 – 24 ปี จะเห็นได้จากรายงานระดับชาติที่พบว่าสัดส่วนของกลุ่มประชากรที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดคือเยาวชน อายุ ระหว่าง 18 – 24 ปี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566) อย่างไรก็ตามแม้จะพบว่าหนึ่งในสี่เคเคเคเคแอลกอฮอล์ร้อยละ 24.4 แต่ก็พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจในการสูบบุหรีไฟฟ้าในนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีผลการศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การสูบบุหรีมวนและการใช้สารเสพติดต่อความตั้งใจที่จะใช้บุหรีไฟฟ้าในวัยรุ่นหญิงโดยตรง แต่มีเพียงการศึกษาประสบการณ์การใช้สารเสพติดต่อพฤติกรรมการใช้บุหรีไฟฟ้า เช่น การศึกษาของหนึ่งฤดี นิมนุช และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2566) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บุหรีหรืออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งทำการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย ช่วงอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 34.8 ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์การใช้สารเสพติด ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรีไฟฟ้า (AOR = 3.21, 95% CI = 0.785-13.137, p = 0.10)

การสูบบุหรีมวนหรือบุหรีไฟฟ้าของเพื่อน

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรีมวนหรือบุหรีไฟฟ้าหรือการไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรีมวนหรือบุหรีไฟฟ้ามีความตั้งใจที่จะใช้บุหรีไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีเพื่อนสูบบุหรีมวนหรือบุหรีไฟฟ้าร้อยละ 68.4 และการมีเพื่อนสูบบุหรีมวนหรือบุหรีไฟฟ้า เป็นอิทธิพลทางสังคม ที่บุคคลเกิดการเรียนรู้จากคนอื่น ส่งผลต่อความเชื่อตามบรรทัดฐานจึงส่งผลต่อการตัดสินใจ ส่วนใหญ่อยู่นอกเหนือการควบคุมของแต่ละบุคคล เป็นอิทธิพลระยะกลางอาจส่งผลโดยทางอ้อม ทั้งนี้การที่บุคคลจะตัดสินใจ หรือตั้งใจทำพฤติกรรม เกิดจากหลายปัจจัยเชื่อมโยงกัน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Flay et al., 2009) นั่นหมายความว่าการศึกษาที่วัยรุ่นหญิงจะตัดสินใจตั้งใจใช้บุหรีไฟฟ้าหรือไม่ อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นที่มีผลร่วมด้วย ไม่ใช่ปัจจัยเดียว เช่น นักเรียนหญิงบางคนอาจรับรู้การกดดัน และจัดการกับการกดดันจากเพื่อนที่จะให้เพื่อนยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้แตกต่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้เพื่อนไม่มีอิทธิพลมากพอต่อการกดดันเรื่องการสูบบุหรีไฟฟ้าในวัยรุ่นตอนต้น

ถึงแม้ไม่มีการศึกษาที่สอดคล้องเกี่ยวกับความตั้งใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้นโดยตรง แต่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรภรณ์ พันธ์ชัย (2567) ที่ได้ทำการศึกษาความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 48 ผลการศึกษาพบว่า การมีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($p = 0.25$) และการศึกษาของ Jongenelis & Thoonen (2023) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความไวต่อการใช้นิโคตินไฟฟ้าในวัยรุ่นชาวออสเตรเลีย โดยเป็นผู้หญิง ร้อยละ 53 พบว่า การรับรู้ความกดดันของเพื่อนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้นิโคตินไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = -0.01, p < 0.84$)

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Wagoner et al. (2021) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้และการใช้นิโคตินไฟฟ้าของวัยรุ่น เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับอิทธิพลจากเพื่อน บางคนยืนยันว่าเพื่อนกดดันให้ใช้นิโคตินไฟฟ้า ในขณะที่บางคนยอมรับว่าการเสนอแบ่งปันนิโคตินไฟฟ้าเป็นเรื่องปกติ แต่ไม่ได้มองว่าเป็นการกดดัน

การสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือการไม่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้ามีความตั้งใจที่จะใช้นิโคตินไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากวัยรุ่นตอนต้นมีการเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการทางสังคม วัยรุ่นจะเริ่มห่างจากบ้าน ไม่ค่อยคลุกคลีกับครอบครัวเหมือนในช่วงวัยเด็ก (พนม เกตุมาน, 2550) อาจทำให้อิทธิพลของผู้ปกครองมีผลโดยทางอ้อมขึ้นอยู่กับบุคคล นอกเหนือการควบคุมของแต่ละบุคคล รวมถึงความผูกพันระหว่างบุคคลในครอบครัว จึงเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นได้ไม่มากนัก

ถึงแม้ว่าไม่มีการศึกษาที่สอดคล้องเกี่ยวกับความตั้งใจโดยตรง แต่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้นิโคตินไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คุณัญญา เชิดสุข และคณะ (2567) ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิง จังหวัดละโว้ ช่วงอายุ 15 – 20 ปี พบว่า การสูบบุหรี่มวนของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 1.23, 95% CI = 0.572 - 2.669) และการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (AOR = 1.21, 95% CI = 0.523-2.809) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ พัชรภรณ์ พันธ์ชัย (2567) ที่ได้ทำการศึกษาความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ โดยเป็นเพศ

หญิง ร้อยละ 48 ผลการศึกษาพบว่า การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($p = 0.58$)

ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าดีหรือมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าน้อยมีความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน ซึ่งความรู้ของวัยรุ่นนี้เกิดจากสิ่งแวดล้อมแบบกว้างๆ เกิดจากอิทธิพลระยะไกล เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้เกิดความรู้ การให้คุณค่า (Flay et al., 2009) เป็นอิทธิพลโดยทางอ้อม ดังนั้นจึงทำให้ความรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมได้ไม่มากนัก อย่างไรก็ตามจากการศึกษานี้พบว่าวัยรุ่นหญิงมีความรู้ที่ผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า เช่น ตอบว่า บุหรี่ไฟฟ้าสามารถใช้เลิกการสูบบุหรี่มวนได้ ตอบผิดหรือไม่ทราบ มากถึงร้อยละ 61.1 และนอกจากนี้ เกือบครึ่งหนึ่ง ตอบผิดหรือไม่ทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าและบารากู่เป็นสินค้าที่ห้ามขาย หรือให้บริการ ร้อยละ 49.7 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาประเทศนิวซีแลนด์ของ Nicolaou et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ความชื่นชอบในแบรนด์ และความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มวัยรุ่น (อายุ 13–16 ปี) และผู้ปกครองของเด็กที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลไครสต์เชิร์ช โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 47.6 พบว่าเกือบครึ่งวัยรุ่นเห็นด้วยว่าบุหรี่ไฟฟ้าสามารถใช้เลิกบุหรี่มวนได้ ร้อยละ 46.3 เหตุผลนี้สามารถอธิบายได้ว่าวัยรุ่นยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้เข้าใจผิด และมีพฤติกรรมที่เสี่ยงได้ ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะไม่มีการศึกษาที่สอดคล้องเกี่ยวกับความตั้งใจใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นหญิง มีเพียงการศึกษาพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศของ Trisnowati & Yuningrum (2024) ที่พบว่าความรู้ไม่มีอิทธิพลกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในฮอร์กจาการ์ ประเทศอินโดนีเซีย ($RR=5.06$, $95\% CI = 0.97 - 26.45$, $p>0.05$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การเข้าถึงสื่อ และ ทักษะคิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยดังกล่าวเป็นหลัก โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในสถานศึกษา โดยเรียนรู้ฝึกทักษะ เช่น ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการตัดสินใจ ในสถานการณ์ต่างๆ การเรียนรู้ต้นแบบที่สำเร็จจากบุคคลอื่น (Modeling) การใช้คำพูดชักจูงให้กำลังใจ และ การฝึกทักษะผ่อนคลายและจัดการกับความเครียด นอกจากนี้ควรส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้ สร้างการรับรู้ที่ถูกต้อง

เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ให้กับนักเรียนรวมถึงผู้ปกครอง เนื่องจาก พบว่า ผู้ปกครองไม่มีความรู้เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า เช่น การสร้างการรับรู้ผลประทบของบุนหรีไฟฟ้า โดยสร้างเนื้อหาประกอบการเรียนการสอน นอกจากการเรียนทั่วไป เป็นต้น และให้ข้อมูลกับผู้ปกครอง เช่น ในวันประชุมผู้ปกครอง โดยสร้างความตระหนักให้ครูในการสนับสนุน เสริมสร้าง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันในสถานศึกษา นอกเหนือจากการรณรงค์ทั่วไป เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง สร้างการรับรู้เป็นปกติวิสัย

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายระดับจังหวัด เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้ที่มีหน้าที่วางแผนนโยบายระดับจังหวัด ควรสร้างความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องกับบุนหรีไฟฟ้าผ่านสื่อ เช่น กำหนดนโยบาย ให้ความรู้ เกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า เช่น โทษของ บุนหรีไฟฟ้า กฎหมายเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า เป็นต้น เนื่องจากยังมีบางประเด็นที่วัยรุ่นยังเข้าใจไม่ ถูกต้อง เช่น การที่ไม่รู้ว่าบุนหรีไฟฟ้าผิดกฎหมาย บุนหรีไฟฟ้าทำให้เลิกบุนหรีมวนได้ เป็นต้น แม้ ความรู้จะไม่มีความสัมพันธ์โดยตรง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาถึงปัจจัยเชิงป้องกัน(Protective factor) เช่น การให้ความสำคัญกับสุขภาพตนเอง ความผูกพันของครอบครัว การรู้จักตนเองและเป้าหมายในชีวิต เพื่อเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อ ความตั้งใจทำพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นมากขึ้น รวมถึงปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ เช่น ความยากง่ายในการ เข้าถึงบุนหรีไฟฟ้า แหล่งที่ได้มาของบุนหรีไฟฟ้า

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า การรับรู้ถึงโทษและ พิษภัยบุนหรีไฟฟ้า และการรับรู้ถึงนโยบาย กฎหมายเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้า การสัมภาษณ์เชิงลึก จะทำให้เข้าใจมุมมอง ความตั้งใจของวัยรุ่นในการที่จะตัดสินใจลองบุนหรีไฟฟ้า หรือการสัมภาษณ์ เชิงลึกประสบการณ์เกี่ยวกับการเคยลองบุนหรีไฟฟ้าในวัยรุ่น

3. การพัฒนาโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ เช่น การพัฒนาโปรแกรมการรับรู้ ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธบุนหรีไฟฟ้า โปรแกรมให้ความรู้พัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับบุนหรี ไฟฟ้า เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ เรือนเพชร, พรนภา หอมสินธุ์, และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).<http://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/206/1/61920147.pdf>.
- คุณัญญา เชิดสุข, พรนภา หอมสินธุ์, และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนอาชีวศึกษา หญิงจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารพยาบาลสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 51(4), 56-71.
- ฉัตรสุมน พงศ์กัญญา โย และวสิน พิพัฒน์ฉัตร. (2562). ภัยร้ายซ่อนเร้น บุหรี่ไฟฟ้า. *เจริญดีมั่นคงการพิมพ์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ*.
แนวหน้า. (2561, 4 กุมภาพันธ์). นิยามใหม่วัยรุ่น อายุ 10-24 ปี. เข้าถึงได้จาก <https://www.naewna.com/lady/318357>.
- ปริมประภา ก้อนแก้ว และกัญเกียรติ ก้อนแก้ว. (2565). การรับรู้ ทักษะคิด การเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ภาคเหนือ ประเทศไทย. *วารสารควบคุมโรค*, <https://doi.org/10.14456/dcj.2022.47>.
- ปิยะวดี พุฒไทย, รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, และพรนภา หอมสินธุ์. (2566). ผลของโปรแกรมที่ประยุกต์ ทฤษฎีปัญญาทางสังคมต่อการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ*, 18(1), 50 -59.
- พนม เกตุมาน. (2550, 21 พฤษภาคม). พัฒนาการวัยรุ่น. เข้าถึงได้จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_56.htm.
- พรสุข หุ่นนิรันดร์, ประภาเพ็ญ สุวรรณ, สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร, และอนันต์ มาลารัตน์. (2551). *สุขศึกษาม.2. อักษรเจริญทัศน์*.
- พรนภา หอมสินธุ์. (2558). แนวคิด และทฤษฎี ผู้การปฏิบัติ : การป้องกันการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น. (1). *ชลบุรีการพิมพ์*.
- พัทธภรณ์ พันัสชัย. (2567). ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 4(2), 8-21.

<https://ph01.tcithaijo.org/index.php/PTUJST/article/view/254711>

พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, ชนุดา พาโพนงาม, นฤมล ลาวน้อย, อาทิตยา บัวเรือง, ชิรดา จันทร์รุ่งเรือง, และ อัมพวัน บุญรอด. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ไฟฟ้า ของเยาวชนจังหวัดอุดรดิติถ์ วารสารวิชาการสาธารณสุข, 31.

รัตน์ศิริ ทาโต. (2565). การวิจัยทางการพยาบาล: แนวคิดสู่การประยุกต์ใช้ (ฉบับปรับปรุง)(พิมพ์ครั้งที่ 6). โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบมหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2565. นิตยสารสร้างสุข.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). รายงานสุขภาพคนไทย 2563 : บุหรี่ไฟฟ้า: มหันตภัยยุค 4.0 ที่คุกคามสุขภาพคนไทย.

https://www.thaihealthreport.com/th/situation_ten.php?id=7&y=2563&bm=1.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). บุหรี่ไฟฟ้ารุกคืบในไทย ต้องเร่งควบคุม. รายงานสุขภาพคนไทย 2566, 40.

https://www.thaihealthreport.com/th/situation_ten.php?id=217&y=2566&bm=.

สำนักงานพัฒนานักศึกษา. (2562). วันเยาวชนแห่งชาติ

<https://www.ubu.ac.th/web/student/news/17012/>.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการ โทรทัศน์และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ. (2562). อิทธิพลของสื่อ โฆษณา (Media's Influence)ต่อการตัดสินใจของคนไทย.

<https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/63010000002.pdf>.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565, 27 ธันวาคม). บุหรี่ไฟฟ้า: ตัวเลือกหรือตัวร้ายของสายควัน. <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/article/>.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2566). สร้างสุข จดหมายข่าวชุมชนคนรักสุขภาพ. นิตยสารสร้างสุข, 19.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี. (2566). ระบบบริการสารสนเทศ

<http://info.sesact.go.th/index.php>.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2566). ปัญหาเสพติดในชุมชนจะควบคุมอย่างไร. <https://www.thaihealth.or.th/e-book/>

สำนักข่าวออนไลน์สื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุขและความเคลื่อนไหวระบบสุขภาพ. (2567, 23 มกราคม). สัญญาณอันตราย เด็กไทยสูบ "บุหรี่ไฟฟ้า" สูง 17.6% ผู้หญิงสูบเพิ่มเข้มมาตรการเร่งด่วน. <https://www.hfocus.org/content/2024/01/29582>.

สุวรรณมา เรื่องกาญจนเศรษฐ์. (2551). พัฒนาการของวัยรุ่น.

<https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/mQOE#>.

สุกัญญา สุรัมย์, บุศยรินทร์ เอกมันเศรษฐ์, และปิยธิดา โพธิ์คง. (2567). ผลของโปรแกรมให้ความรู้อิเล็กทรอนิกส์ด้านสุขภาพต่อความรู้ และทัศนคติในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารการพยาบาลสุขภาพ และการศึกษา*, 7(2), 55-66.

<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/NHEJ/article/view/270210>

หนึ่งฤดี นิ่มนุช และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร.

Arnett, J. J. (2001). Conceptions of the transition to adulthood: Perspectives from adolescence through midlife. *Journal of Adult Development*, 8, 133-143.

Archibald, A. B., Graber, J. A., & Brooks-Gunn, J. (2003). Pubertal processes and physiological growth in adolescence. *Blackwell Handbook of Adolescence*, 24-47.

Azzahro, A. W., Putra, A., & Rohmah, I. N. (2022). Meta analysis: Peer influence on smoking behavior in adolescents. *Journal of Health Promotion and Behavior*, 7(2), 152-160.

Atuegwu, N. C., Mortensen, E. M., Krishnan-Sarin, S., Laubenbacher, R. C., & Litt, M. D. (2023). Prospective predictors of electronic nicotine delivery system initiation in tobacco naive young adults: A machine learning approach. *Preventive Medicine Reports*, 32, 102148. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Chotbenjamaporn, P., Haruhansapong, V., Jumriangrit, P., Pitayarangsarit, S., Agarwal, N., & Garg, R. (2017). Tobacco use among thai students: Results from the 2015 global youth tobacco survey. *ResearchGate*. https://doi.org/DOI: 10.4103/ijph.IJPH_234_17.

Centers for Disease Control and Prevention. (2025, March 4). *Global tobacco surveillance system data*.

<https://nccd.cdc.gov/GTSSDataSurveyResources/Ancillary/DataReports.aspx?CAID=1>

Dai, L., He, Y., Tan, Y., Yu, Z., & Zhu, J. (2022). Online e-cigarette information exposure and its association with e-cigarette use among adolescents in Shanghai, China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(6), 3329.

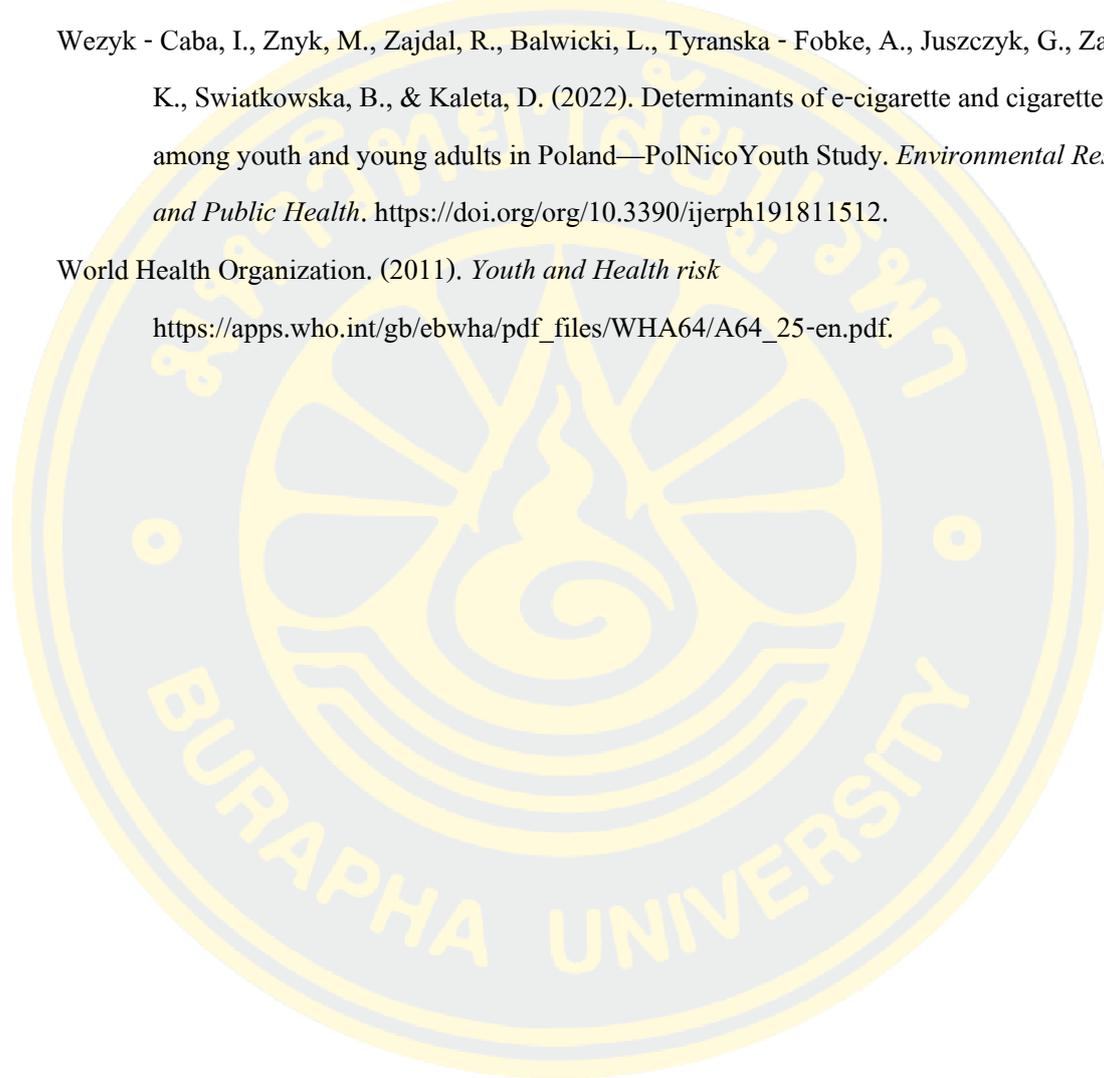
<https://doi.org/org/10.3390/ijerph19063329>

- Fishbein, M. (2009). An integrative model for behavioral prediction and its application to health promotion. In *Emerging theories in health promotion practice and research, 2nd ed.* <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3326568>.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (2010). *Predicting and changing behavior: The Reasoned action approach.* <https://doi.org/10.4324/9780203838020>.
- Flay, B. R., Snyder, F. J., & Petraitis, J. (2009). The Theory of triadic influence. *ResearchGate.* <https://doi.org/https://www.researchgate.net/publication/224942235>.
- Gaiha, S. M., Duemler, A., Silverwood, L., Razo, A., Halpern-Felsher, B., & Walley, S. C. (2021). School-based e-cigarette education in Alabama: Impact on knowledge of e-cigarettes, perceptions and intent to try. *Addictive Behaviors, 112*, 106519. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106519>.
- Gupte, H. A., Chatterjee, N., Mandal, G., & D'Costa, M. (2022). Adolescents and e-cigarettes in india: a qualitative study of perceptions and practices. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention: APJCP, 23(9)*, 2991. <https://doi.org/10.31557/APJCP.2022.23.9.2991>
- Guerra Castillo, C., Hoefl, K. S., Couch, E. T., Halpern-Felsher, B., & Chaffee, B. W. (2025). Adolescent Perspectives on Their E-Cigarette Initiation Experiences. *American Journal of Health Promotion, 39(2)*, 283-290. <https://doi.org/10.1177/08901171241277669>
- Jones, R. D., Asare, M., & Lanning, B. (2021). A retrospective cross-sectional study on the prevalence of e-cigarette use among college students. *Journal of Community Health, 46(1)*, 195-202.
- Jongenelis, M. I., & Thoonen, K. A. (2023). Factors associated with susceptibility to e-cigarette use among Australian adolescents. *International Journal of Drug Policy, 122*, 104249. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2023.104249>
- Kuhn, D., & Franklin, S. (2006). The Second Decade: What develops (and how). In *handbook of child psychology: Cognition, Perception, and Language, Vol. 2, 6th ed.* (pp. 953-993).
- Konrad, K., Firk, C., & Uhlhaas, P. J. (2013). Brain development during adolescence: neuroscientific insights into this developmental period. *Deutsches Ärzteblatt International, 110(25)*, 425.

- Kong, G., Kuguru, K. E., & Krishnan-Sarin, S. (2017). Gender differences in US adolescent e-cigarette use. *Current Addiction Reports*, 4, 422-430.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s40429-017-0176-5>.
- kudenga, R., vorster, M., & Yang, J. (2023). Knowledge and attitude of adolescents regarding e-cigarettes : A scoping review *The South African Dental Journal*, 78.
<https://journals.co.za/doi/abs/10.17159/sadj.v78i08.16095>.
- Klinsophon, T., Thaveeratitham, P., & Waongenngarm, P. (2023). Factors associated with the use of electronic cigarettes among youths. *Journal of Medical Sciences*, 43(6), 252-257.
https://doi.org/10.4103/jmedsci.jmedsci_93_23
- Lee, H.-Y., Lin, H.-C., Seo, D.-C., & Lohrmann, D. K. (2017). Determinants associated with E-cigarette adoption and use intention among college students. *Addictive Behaviors*, 65, 102-110. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2016.10.023>.
- Lee, H.-Y., Lin, H.-C., Seo, D.-C., & Lohrmann, D. K. (2018). The effect of e-cigarette warning labels on college students' perception of e-cigarettes and intention to use e-cigarettes. *Addictive Behaviors*, 76, 106-112.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2017.07.033>.
- Lochbuehler, K., Schuck, K., Otten, R., Ringlever, L., & Hiemstra, M. (2016). Parental smoking and smoking cognitions among youth: A systematic review of the literature. *European Addiction Research*, 22(4), 215-232.
- Mccauley, D. M., Baiocchi, M., Cruse, S., & Felsher, B. H. (2023). Effects of a short school-based vaping prevention program for high school students. *Preventive Medicine Reports*.
<https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2023.102184>.
- Nicolaou, A., Moore, A., Wamamili, B., Walls, T., & Pattermore, P. (2022). E-cigarette use patterns, brand preference and knowledge about vaping among teenagers (13-16 years) and parents of children attending Christchurch Hospital. *New Zealand Medical Journal*, 135(1561), 94-101.
- Patanavanich, R., Aekplakorn, W., Glantz, S. A., & Kalayasiri, R. (2021). Use of e - cigarettes and associated factor among youth in Thailand. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*.
<https://doi.org/10.31557/APJCP.2021.22.7.2199>.

- Patino-Maso, J., Font-Mayolas, S., Salamo, A., Arboix, M., Sullman, M., & Gras, M. (2022). Predictors of intentions to use cigarettes and electronic-cigarettes among high school students. *Journal of Multidisciplinary Healthcare*. <https://doi.org/10.2147/JMDH.S208031>.
- Penzes, M., Foley, K. L., Balazs, P., & Urban, R. (2016). Intention to experiment with e-cigarettes in a cross-sectional survey of undergraduate university students in Hungary. *Substance Use & Misuse*. <https://doi.org/10.3109/10826084.2016.1160116>.
- Pettigrew, S., Santos, J. A., Li, Y., Miller, M., Anderson, C., Raj, T. S., & Jones, A. (2023). E-cigarette-related beliefs, behaviors, and policy support among young people in China. *Tobacco Induced Diseases*. <https://doi.org/https://doi.org/10.18332/tid/156836>.
- Steinberg, L., & Morris, A. (2001, 01/01). Adolescent development. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 2, 55-87. <https://doi.org/10.1891/194589501787383444>.
- Stroup, A. M., & Branstetter, S. A. (2018, Jul). Effect of e-cigarette advertisement exposure on intention to use e-cigarettes in adolescents. *Addictive Behaviors*, 82, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.02.021>.
- Salmela-Aro, K. (2011). Stages of adolescence. *Encyclopedia of Adolescence*. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-373951-3.00043-0>.
- Short, M., & Cole, A. G. (2021). Factors associated with e-cigarette escalation among high school students: A review of the literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(19), 10067. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/>.
- Trisnowati, H., & Yuningrum, H. (2024). Predisposing, enabling, and reinforcing factors of e-cigarette use among junior high school students in Yogyakarta, Indonesia. *The Indonesian Journal of Health Promotion and Health Education*, 12(2), 15-24. <https://doi.org/10.20473/jpk.V12.I2SP.2024.15-24>
- Van der Bijl, J. J., & Shortridge-Baggett, L. M. (2002). The theory and measurement of the self-efficacy construct. *Self-efficacy in Nursing: Research and Measurement Perspectives*, 9-28. <https://www.google.com/books?hl=th&lr=&id=6bKAQG-KXuMC&oi=fnd&pg=PA9>
- Vassey, J., Galimov, A., Kennedy, C. J., Vogel, E. A., & Unger, J. B. (2022). Frequency of social media use and exposure to tobacco or nicotine-related content in association with e-cigarette use among youth: A cross-sectional and longitudinal survey analysis. *Preventive Medicine Reports*, 30, 102055. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2022.102055>.

- Vogel, E. A., Ramo, D. E., Rubinstein, M. L., Delucchi, K. L., Darrow, S. M., Costello, C., & Prochaska, J. J. (2021). Effects of social media on adolescents' willingness and intention to use e-cigarettes: An experimental investigation. *Nicotine and Tobacco Research*, 23(4), 694-701. <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/ntr/ntaa003/5698118>.
- Wezyk - Caba, I., Znyk, M., Zajdal, R., Balwicki, L., Tyranska - Fobke, A., Juszczak, G., Zajdel, K., Swiatkowska, B., & Kaleta, D. (2022). Determinants of e-cigarette and cigarette use among youth and young adults in Poland—PolNicoYouth Study. *Environmental Research and Public Health*. <https://doi.org/org/10.3390/ijerph191811512>.
- World Health Organization. (2011). *Youth and Health risk* https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA64/A64_25-en.pdf.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความมั่นใจในการปฏิบัติสหบุรีไฟฟ้า(n = 193)

ความมั่นใจ ในการปฏิบัติ สหบุรีไฟฟ้า	มั่นใจ อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มั่นใจ จำนวน (ร้อยละ)	ค่อนข้าง ไม่มั่นใจ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มั่นใจเลย จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
1.นักเรียนมั่นใจว่าจะไม่ ลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า หากเห็นผู้ปกครองสูบบุหรี่	165 (85.5)	22 (11.4)	6 (3.1)	0 (0.0)	3.82	.456
2.นักเรียนมั่นใจว่าจะไม่ เข้าไปเกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์หรือสถานที่เสี่ยง ต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	124 (64.2)	50 (25.9)	16 (8.3)	3 (1.6)	3.53	.715
3.นักเรียนมั่นใจว่าสามารถ ให้คำแนะนำวิธีการปฏิบัติ การชักชวนสูบบุหรี่ไฟฟ้า แก่เพื่อนได้	92 (47.6)	80 (41.5)	20 (10.4)	1 (0.5)	3.36	.687
4. นักเรียนมั่นใจว่าจะร่วม จัดสิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียนให้ปลอดบุหรี่ได้	87 (45.1)	77 (39.9)	22 (11.4)	7 (3.6)	3.26	.802
5. นักเรียนมั่นใจเมื่อพบ ข้อมูลที่ชักชวนให้สูบ บุหรี่ไฟฟ้า นักเรียนสามารถ แสดงความคิดเห็นในผลเสีย ที่เกิดจากการสูบบุหรี่ได้	97 (50.2)	75 (38.9)	20 (10.4)	1 (0.5)	3.39	.692

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมั่นใจ ในการปฏิเสธ บุหรีไฟฟ้า	มั่นใจ อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มั่นใจ จำนวน (ร้อยละ)	ค่อนข้าง ไม่มั่นใจ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มั่นใจเลย จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
6. นักเรียนมั่นใจว่า สามารถเปรียบเทียบโทษ และพิษภัยบุหรีมวน และบุหรีไฟฟ้าได้	102 (52.9)	71 (36.8)	18 (9.3)	2 (1.0)	3.41	.703
7. นักเรียนมั่นใจว่า จะสามารถให้ความรู้ เรื่องกฎหมายควบคุมการ บริโภคยาสูบให้แก่ร้านค้า ภายในโรงเรียนได้	57 (29.5)	86 (44.6)	40 (20.7)	10 (5.2)	2.98	.845
8. นักเรียนมั่นใจว่า หากพบเห็นการเชิญชวน ให้ซื้อ/ลอง เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บุหรีไฟฟ้าในสังคมออนไลน์ นักเรียนจะไม่ใส่ใจ และไม่ตกเป็นเหยื่อหลงเชื่อ	180 (93.3)	7 (3.6)	4 (2.1)	2 (1.0)	3.89	.449
9. นักเรียนมั่นใจว่าจะไม่ อัปโหลดหรือแชร์ข้อมูล ข่าวสารหรือรูปภาพที่เป็น การชักชวนให้ซื้อหรือลอง ผลิตภัณฑ์บุหรีไฟฟ้า ในสังคมออนไลน์	177 (91.7)	11 (5.7)	3 (1.6)	2 (1.0)	3.88	.446

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมั่นใจ ในการปฏิเสธ บุหรีไฟฟ้า	มั่นใจ อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มั่นใจ จำนวน (ร้อยละ)	ค่อนข้าง ไม่มั่นใจ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มั่นใจเลย จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
10. นักเรียนมั่นใจว่า สามารถให้ความรู้ ต่อการป้องกันการสูบบุหรีไฟฟ้า ในกลุ่มเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ได้	92 (47.7)	84 (43.5)	15 (7.8)	2 (1.0)	3.38	.675
11. นักเรียนมั่นใจว่า สามารถสืบค้นความรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จากหน่วยงานที่เชื่อถือได้	111 (57.5)	74 (38.4)	6 (3.1)	2 (1.0)	3.52	.613
12. นักเรียนมั่นใจว่า จะไม่สูบบุหรีไฟฟ้า เมื่ออยู่ในงานเลี้ยงสังสรรค์	174 (90.2)	13 (6.7)	5 (2.6)	1 (0.5)	3.87	.448
13. นักเรียนมั่นใจว่า จะไม่สูบบุหรีไฟฟ้า เมื่อรู้สึกผิดหวัง	161 (83.4)	23 (11.9)	9 (4.7)	0 (0.0)	3.79	.512
14. นักเรียนมั่นใจว่า จะไม่สูบบุหรีไฟฟ้า เพื่อฉลองความสำเร็จหรือชัยชนะ	183 (94.8)	8 (4.1)	2 (1.0)	0 (0.0)	3.94	.282
15. นักเรียนมั่นใจว่า จะไม่สูบบุหรีไฟฟ้า เมื่ออยู่กับเพื่อนที่กำลังสูบ	167 (86.5)	20 (10.4)	5 (2.6)	1 (0.5)	3.83	.475

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (n=193)

ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิดหรือไม่ทราบ จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
1. บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์สูบบุหรี่ มีกลไกไฟฟ้าใช้พลังงานแบตเตอรี่ ให้ความร้อนทำให้สารน้ำยา บุหรี่ไฟฟ้าเกิดการระเหย	123 (63.7)	70 (36.3)	0.64	.482
2. สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสติด น้อยกว่าสูบบุหรี่มวน เนื่องจากไม่มีสารนิโคติน	115 (59.6)	78 (40.4)	0.60	.492
3. บุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อร่างกาย น้อยกว่าสูบบุหรี่มวน เนื่องจากมี สารเคมีอันตรายน้อยกว่า เช่น ทาร์ คาร์บอนมอนนอกไซด์	121 (62.7)	72 (37.3)	0.63	.485
4. บุหรี่ไฟฟ้าไม่มีสารนิโคติน เป็นส่วนประกอบเนื่องจาก ไม่มีกลิ่นเหม็น	61 (31.6)	132 (68.4)	0.32	.466
5. กลิ่นหอมในบุหรี่ไฟฟ้า ช่วยทำให้คลายเครียด	48 (24.9)	145 (75.1)	0.25	.433
6. บุหรี่ไฟฟ้าสามารถใช้ เลิกการสูบบุหรี่มวนได้	75 (38.9)	118 (61.1)	0.39	.489
7. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ส่งผล ต่อสุขภาพกับคนอื่นที่อยู่ใกล้	155 (80.3)	38 (19.7)	0.80	.399
8. ใอระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้ามี อนุภาคแบบเล็กสามารถสูด เข้าไปในปอดส่วนลึกได้ และดูดซึม เข้าสู่กระแสโลหิตอย่างรวดเร็ว	89 (46.1)	104 (53.9)	0.46	.500

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิดหรือไม่ทราบ จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
9. บุหรี่ไฟฟ้ามีสารนิโคติน ทำให้เสพติด	123 (63.7)	70 (36.3)	0.64	.482
10. สารนิโคตินออกฤทธิ์กระตุ้น ระบบประสาทส่วนกลาง เพิ่มความดันโลหิต และอัตราการเต้น ของหัวใจ เสี่ยงต่อโรคมะเร็งปอด และโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ	126 (65.3)	67 (34.7)	0.65	.477
11. ผู้ขายและผู้ซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	90 (46.6)	103 (53.4)	0.47	.500
12. บุหรี่ไฟฟ้าและบารากู่ เป็นสินค้าที่ห้ามขายหรือให้บริการ	97 (50.3)	96 (49.7)	0.50	.501
13. คนที่ซื้อหรือมีบุหรี่ไฟฟ้า ไว้ในครอบครอง ถือว่าเป็น การกระทำผิดทางกฎหมาย	122 (63.2)	71 (36.8)	0.63	.483
14. โฆษณานบุหรี่ไฟฟ้าผ่าน Website ถือเป็นความผิดกฎหมาย	103 (53.4)	90 (46.6)	0.53	.500
15. การซื้อบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง อินเทอร์เน็ตเป็นการกระทำผิดกฎหมาย	109 (56.5)	84 (43.5)	0.56	.497
16. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าห้ามสูบ ในสถานที่ปลอดบุหรี่	145 (75.1)	48 (24.9)	0.76	.442

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (n = 193)

ทัศนคติ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. บุหรี่ไฟฟ้ามิสารเป็นพิษ	69	68	31	25	2.06	1.019
ต่อร่างกายน้อยกว่าบุหรี่มวน	(35.7)	(35.2)	(16.1)	(13.0)		
2. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าช่วยลด ความเสี่ยงที่จะเป็นโรคมะเร็ง	135	44	7	7	1.41	.731
	(70.0)	(22.8)	(3.6)	(3.6)		
3. การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ช่วยให้เลิกบุหรี่มวนได้	87	88	17	1	1.65	.662
	(45.1)	(45.6)	(8.8)	(0.5)		
4. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ส่ง ผลเสียต่อสุขภาพคนรอบข้าง	148	35	10	0	1.28	.556
	(76.7)	(18.1)	(5.2)	(0.0)		
5. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งมี กลิ่นหอม ทำให้ไม่มีกลิ่น ติดตัวเหมือนการสูบบุหรี่มวน	63	77	48	5	1.97	.826
	(32.6)	(39.9)	(24.9)	(2.6)		
6. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ควรทำ เพราะเป็นเรื่องผิดกฎหมาย	117	51	8	17	3.39	.924
	(61.0)	(26.4)	(4.1)	(8.8)		
7. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าสิ้นเปลือง เงินทองมากกว่าบุหรี่มวน	67	82	20	24	2.99	.976
	(34.7)	(42.5)	(10.4)	(12.4)		
8. การบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ผ่อนคลาย	88	72	28	5	1.74	.801
	(45.6)	(37.3)	(14.5)	(2.6)		
9. การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ช่วยคลายเครียดได้	80	75	33	5	1.81	.810
	(41.5)	(38.8)	(17.1)	(2.6)		

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ทัศนคติ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
10.การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้คูเทห์ มีสโตร์	156 (80.8)	27 (14.0)	8 (4.2)	2 (1.0)	1.25	.580
11.การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็น เรื่องตื่นเต้น ทำทายน่าลอง	149 (77.2)	33 (17.1)	9 (4.7)	2 (1.0)	1.30	.605
12.คนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ดูเป็นคนทันสมัย	154 (79.8)	31 (16.1)	6 (3.1)	2 (1.0)	1.25	.562
13.การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้เข้ากับเพื่อนๆได้ และได้รับการยอมรับ จากเพื่อนมากขึ้น	160 (82.9)	29 (15.0)	4 (2.1)	0 (0.0)	1.19	.444
14.การสูบบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ ไม่ต้องกังวลว่าจะติดบุหรี่	158 (81.9)	33 (17.1)	2 (1.0)	0 (0.0)	1.19	.420
15.การสูบบุหรี่ไฟฟ้า สะดวกต่อการพกพา เพราะไม่ต้องใช้ไฟแช็ค	101 (52.3)	49 (25.4)	36 (18.7)	7 (3.6)	1.74	.888
16.การสูบบุหรี่ไฟฟ้าอาจ ต้องทำเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ที่กำลังสูบบุหรี่ไฟฟ้า	151 (78.2)	31 (16.1)	7 (3.6)	4 (2.1)	1.30	.638
17.การสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นการหาประสบการณ์ชีวิต ที่แปลกใหม่	135 (69.9)	48 (24.9)	9 (4.7)	1 (0.5)	1.36	.597

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ทัศนคติ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	Mean	SD
	อย่างยิ่ง			อย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
18.การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเลือก สี กลิ่น รส ได้มากกว่าบุหรี่มวน	60 (31.1)	26 (13.5)	90 (46.6)	17 (8.8)	2.33	1.012
19. หากเพื่อนสนิทหันติดบุหรี่ ไฟฟ้า ฉันควรปล่อยให้เขาสูบ โดยไม่กล่าวตักเตือนใดๆ	128 (66.3)	60 (31.1)	3 (1.6)	2 (1.0)	1.37	.573
20. ฉันคิดว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย หากฉันจะทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า	139 (72.0)	44 (22.8)	9 (4.7)	1 (0.5)	1.34	.591

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า
(n=193)

การเข้าถึงสื่อ	ไม่เคย	บางครั้ง	ส่วนใหญ่	เป็นประจำ	Mean	SD
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
1.นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูล โฆษณา หรือ โปรมอน์บุหรี่ไฟฟ้า ผ่านทางFacebook บ่อยแค่ไหน	63 (32.6)	110 (57.0)	14 (7.3)	6 (3.1)	1.81	.699
2.นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูล โฆษณา หรือ โปรมอน์บุหรี่ไฟฟ้า ผ่านทาง TikTok บ่อยแค่ไหน	61 (31.5)	103 (53.4)	20 (10.4)	9 (4.7)	1.88	.771

ตารางที่ 12 (ต่อ)

การเข้าถึงสื่อ	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ส่วนใหญ่ จำนวน (ร้อยละ)	เป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	Mean	SD
3.นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูล โฆษณาหรือ โปรโมชันบนหรีไฟฟ้า ผ่านทาง Line บ่อยแค่ไหน	155 (80.3)	33 (17.1)	3 (1.6)	2 (1.0)	1.23	.523
4. นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูล โฆษณาหรือ โปรโมชันสำหรับหรีไฟฟ้า ผ่านทาง YouTube บ่อยแค่ไหน	148 (76.7)	40 (20.7)	5 (2.6)	0 (0.0)	1.26	.495
5.นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูล โฆษณาหรือ โปรโมชันสำหรับหรีไฟฟ้า ผ่านทาง Twitter บ่อยแค่ไหน	138 (71.5)	40 (20.7)	13 (6.8)	2 (1.0)	1.37	.658
6. นักเรียนเคยได้รับข่าวสาร หรือแชร์ข้อมูล โฆษณาหรือ โปรโมชันสำหรับหรีไฟฟ้า ผ่านทาง Instagram บ่อยแค่ไหน	90 (46.6)	77 (39.9)	19 (9.8)	7 (3.7)	1.70	.791

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น
จังหวัดจันทบุรี

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 8 ส่วน มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 74 ข้อ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการใช้สารเสพติด จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน และบุคคลในครอบครัว จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 4 ข้อ

กรุณาอ่านคำชี้แจงและคำถามในแบบสอบถามอย่างละเอียด และตอบคำถามตามความเป็นจริง (เพียงคำตอบเดียว) คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิด ในการทำแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านคำถามและอธิบายแต่ละข้อ โดยให้นักเรียนตอบคำถามไปพร้อม ๆ กันทีละข้อ ในห้องที่จัดไว้ เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว กรุณาใส่แบบสอบถามกลับลงในซองให้เรียบร้อย ผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านคำตอบแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

ข้อมูลในครั้งนี้จะเป็นอย่างยิ่งต่อส่วนรวมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยรุ่น
ไทยต่อไป

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง ให้นักเรียนข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด (.....) และทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()
หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ปัจจุบันอายุ..... ปี
2. เกรดเฉลี่ยรวมล่าสุดคือ.....
3. ที่พักอาศัยในปัจจุบัน
 - () 1. พักอยู่กับบิดาและมารดา
 - () 2. พักอยู่กับบิดาหรือมารดา
 - () 3. พักอยู่กับญาติ
 - () 4. เช่าหอพักอยู่คนเดียว
 - () 5. เช่าหอพักอยู่กับเพื่อนหญิง
 - () 6. เช่าหอพักอยู่กับเพื่อนชาย
 - () 7. อื่น ๆ ระบุ.....
4. ได้เงินมาโรงเรียน จำนวนบาทต่อวัน
5. สถานภาพของครอบครัว
 - () 1. บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
 - () 2. บิดาเสียชีวิต
 - () 3. มารดาเสียชีวิต
 - () 4. ทั้งบิดามารดาเสียชีวิต
 - () 5. บิดามารดาแยกกันอยู่/หย่าร้าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

1. ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนเคยสูบบุหรี่หรือดื่มหรือไม่วินหรือไม่วิน
 - () เคย () ไม่เคย
2. ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่วินหรือไม่วิน
 - () เคย () ไม่เคย
3. ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนเคยใช้กัญชา หรือสารเสพติดชนิดอื่นๆ หรือไม่วิน เช่น ยาไอซ์ ยาบ้า กาว ทินเนอร์
 - () เคย () ไม่เคย

4. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา นักเรียนสูบบุหรี่มวนหรือไม่ (1 มวนต่อวันขึ้นไป)
 สูบ ไม่สูบ
5. ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา นักเรียนเคยสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่
 เคย ไม่เคย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน และบุคคลในครอบครัว

1. มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มวน หรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่
 ไม่มี มี ระบุจำนวนกี่คน.....คน
2. มีสมาชิกบุคคลใดบ้างในครอบครัวของนักเรียนที่สูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. บิดา 2. มารดา 3. พี่/น้อง
 4. ปู่ย่า/ตายาย 5. ลุง-ป้า/น้า-อา 6. ไม่มีใครสูบ
 7. อื่น ๆ ระบุ
3. จำนวนสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่มวนหรือบุหรี่ไฟฟ้าคน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้สอบถามเกี่ยวกับความมั่นใจของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อเดียว (โปรดทำให้ครบทุกข้อ)

ความมั่นใจในความสามารถของตนเอง ในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า หมายถึง ความเชื่อมั่นของนักเรียนในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

มั่นใจอย่างยิ่ง หมายถึง นักเรียนมั่นใจว่าสามารถปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้เกือบทุกครั้ง
ค่อนข้างมั่นใจ หมายถึง นักเรียนมั่นใจว่าสามารถปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้เป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่มั่นใจ หมายถึง นักเรียนมั่นใจว่าสามารถปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้เป็นส่วน

น้อย

ไม่มั่นใจเลย หมายถึง นักเรียนไม่มั่นใจว่าสามารถปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้

ข้อความ	มั่นใจ อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง มั่นใจ	ค่อนข้าง ไม่มั่นใจ	ไม่มั่นใจ เลย
1. นักเรียนมั่นใจว่าจะไม่ลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า หากเห็นผู้ปกครองสูบบุหรี่				
2. นักเรียนมั่นใจว่าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือสถานที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า				
3. นักเรียนมั่นใจว่า จะสามารถให้คำแนะนำวิธีการปฏิเสธการชักชวนสูบบุหรี่ไฟฟ้า แก่เพื่อน ได้				
.				
.				
.				
15. นักเรียนมั่นใจว่า จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า เมื่ออยู่กับเพื่อนที่กำลังสูบ				

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว (โปรดทำให้ครบทุกข้อ)

ถูก หมายถึง ข้อคำถามนั้นถูกต้อง

ผิด หมายถึง ข้อคำถามนั้นไม่ถูกต้อง

ไม่ทราบ หมายถึง ไม่ทราบคำตอบในข้อคำถามนั้น

ข้อความ	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ
1. บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์สูบบุหรี่ที่มีกลไกไฟฟ้า ใช้พลังงานแบตเตอรี่ให้ความร้อน ทำให้สารน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเกิดการระเหย			
2. สูบบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสติดน้อยกว่าสูบบุหรี่มวน เนื่องจากไม่มีสารนิโคติน			
3. บุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อร่างกายน้อยกว่าสูบบุหรี่มวน เนื่องจากมีสารเคมีอันตรายน้อยกว่า เช่น ทาร์ คาร์บอนมอนนอกไซด์			
.			
.			
.			
.			
.			
.			
.			
16. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าห้ามสูบในสถานที่ปลอดบุหรี่			

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยทำเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อเดียว (โปรดทำให้ครบทุกข้อ)

ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า หมายถึง ความคิด ความรู้สึก เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ในทางบวกหรือลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่

เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเป็นบางส่วน

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเลย

ข้อความ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. บุหรี่ไฟฟ้ามีสารที่เป็นพิษต่อร่างกาย น้อยกว่าบุหรี่มวน				
2. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าช่วยลดความเสี่ยงที่จะ เป็นโรคมะเร็ง				
3. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าช่วยให้เลิกบุหรี่ มวนได้				
.				
.				
.				
.				
20. ฉันคิดว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไรหาก ฉันจะทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้าสักครั้ง				

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้สอบถามเกี่ยวกับการกระทำของนักเรียนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลโฆษณาเชิญชวนเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว (โปรดทำให้ครบทุกข้อ)

ไม่เคย หมายถึง นักเรียนไม่เคยเห็นเกี่ยวกับ โฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า
บางครั้ง หมายถึง นักเรียนเคยเห็นเกี่ยวกับ โฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า

บางครั้ง

ส่วนใหญ่ หมายถึง นักเรียนเคยเห็นเกี่ยวกับ โฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า
เป็นส่วนใหญ่

เป็นประจำ หมายถึง นักเรียนเคยเห็นเกี่ยวกับ โฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า
เป็นประจำ

ข้อความ	ไม่เคย	บางครั้ง	ส่วนใหญ่	เป็นประจำ
1.นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง Facebook บ่อยแค่ไหน				
2.นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง TikTok บ่อยแค่ไหน				
.				
.				
6. นักเรียนเคยได้รับข่าวสารหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโฆษณาหรือโปรโมชันสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทาง Instagram บ่อยแค่ไหน				

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 1 ปี, 5 ปีข้างหน้า โดยทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว (โปรดทำให้ครบทุกข้อ)

ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าแน่นอน หมายถึง นักเรียนตั้งใจที่จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าแน่นอน
 มีโอกาสที่จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า หมายถึง นักเรียนคิดว่ามีแนวโน้มที่จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า
 มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า หมายถึง นักเรียนคิดว่ามีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า
 สูบบุหรี่ไฟฟ้าแน่นอน หมายถึง นักเรียนตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าแน่นอน

ข้อความ	ไม่สูบบุหรี่ แน่นอน	มีโอกาที่จะ ไม่สูบบุหรี่	มีโอกาที่จะ สูบบุหรี่	สูบบุหรี่ แน่นอน
1. ฉันตั้งใจมาก ว่าฉันจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะ 1ปีข้างหน้า				
.				
.				
4. ฉันตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคต				

ภาคผนวก ค

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

เลขที่ IRB3-126/2567

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย: G-HS 066/2567

โครงการวิจัยเรื่อง: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี
หัวหน้าโครงการวิจัย: นางสาวพิมพ์สุภัค อุ่มพิมาย

หน่วยงานที่สังกัด: คณะพยาบาลศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการหลัก (งานนิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์):

รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ หน่วยงานที่สังกัด คณะพยาบาลศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการร่วม (งานนิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์):

รองศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์ หน่วยงานที่สังกัด คณะพยาบาลศาสตร์

วิธีทบทวน: Exemption Expedited Full board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการลวงลเมตสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ 3 วันที่ 21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567
2. โครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ 2 วันที่ 21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567
5. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล (Data Collection Form)
แบบสอบถาม หรือสัมภาษณ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 3 เดือน กันยายน พ.ศ. 2567

วันที่หมดอายุ : วันที่ 3 เดือน กันยายน พ.ศ. 2568

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงรรม แยมประทุม)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สำหรับโครงการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดที่ 3 (กลุ่มคลินิก/ วิทยาศาสตร์สุขภาพ/ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

**หมายเหตุ การรับรองนี้มีรายละเอียดตามที่ระบุไว้ด้านหลังเอกสารรับรอง **

ภาคผนวก ง

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(Participant Information Sheet)

รหัส โครงการวิจัย :

(งานมาตรฐานและจริยธรรมในการวิจัย กองบริหารการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ออกรหัสโครงการวิจัย)

โครงการวิจัยเรื่อง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี
เรียน นักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ

ข้าพเจ้า นางสาวพิมพ์สุภัก อุ่มพิมาย นิสิตพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอเรียนเชิญนักเรียนเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี นี้ก่อนที่นักเรียนจะตกลงเข้าร่วมการโครงการวิจัย ขอแจ้งให้นักเรียนทราบรายละเอียดของโครงการวิจัย ดังนี้

โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้น เพื่อจะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียน

หญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี นักเรียนได้รับเชิญให้เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้จะทำการเก็บข้อมูลในนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า

เมื่อนักเรียนเข้าร่วมโครงการนี้ สิ่งที่ต้องปฏิบัติคือ การตอบแบบสอบถามจะใช้เวลาประมาณ 30 – 45 นาที แบบสอบถามที่ให้นักเรียนตอบ มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 74 ข้อ ประกอบไปด้วย 8 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการใช้สารเสพติด จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ

การสอบบุหรีมวนหรือบุหรีไฟฟ้าของเพื่อน และบุคคลในครอบครัว จำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการปฏิเสธบุหรีไฟฟ้า จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรีไฟฟ้า จำนวน 16 ข้อ ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรีไฟฟ้า จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสอบบุหรีไฟฟ้า จำนวน 4 ข้อ โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยผู้วิจัยจะอ่านคำถามทีละข้อในห้อง และให้นักเรียนแต่ละคนทำไปพร้อมๆ กัน โดยจัดที่นั่งให้นักเรียนนั่งห่างกันประมาณ 1-2 เมตร หลังทำแบบสอบถามเสร็จจะให้ใส่ซองที่เตรียมไว้ให้ทันที และในขณะที่ทำแบบสอบถามจะไม่มีคุณครูอยู่ในห้อง ข้อมูลในแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับ มีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่ได้อ่านและรับทราบข้อมูล ผลการศึกษาที่ได้ จะถูกนำเสนอเป็นภาพรวม และไม่มีกระบวนการเปิดเผยรายชื่อให้ผู้อื่นทราบ การเก็บรักษาข้อมูลตั้งแต่วันรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งภายหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย และการขออนุมัติตีพิมพ์บทความ 4-8 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 1 ปี โดยเก็บข้อมูลในแฟ้มส่วนตัว การทำลายข้อมูลจะกระทำภายหลังจากผลการวิจัยเผยแพร่และตีพิมพ์ โดยวิธีการทำลายด้วยเครื่องทำลายเอกสาร หลังตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น นักเรียนจะได้ของที่ระลึก เป็นสมุดโน้ตไดอารี่ คนละ 1 เล่ม มูลค่า 10 บาท

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับอาจจะไม่ใช่ประโยชน์โดยตรงจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ แต่ข้อมูลของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่จะสอบบุหรีไฟฟ้าได้

ในการเข้าร่วมการวิจัยของนักเรียนในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ หากนักเรียนรู้สึกไม่สะดวกใจที่จะตอบแบบสอบถาม สามารถตอบปฏิเสธได้ โดยจะไม่มีผลกระทบต่อการเรียน และมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการวิจัยโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้วิจัยทราบล่วงหน้า แต่หากนักเรียนยินดีให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ขอความกรุณานักเรียนลงความนามเข้าร่วมโครงการนี้ในเอกสารใบยินยอมเข้าร่วมโครงการที่แนบมาด้วย

หากนักเรียนมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใด สามารถสอบถามได้โดยตรงจากผู้วิจัยในวันทำการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสามารถติดต่อสอบถามเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้ได้ตลอดเวลาที่นางสาวพิมพ์สุภัท อุ่มพิมาย หมายเลขโทรศัพท์ 080-3646592 หรือที่ รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวสน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก หมายเลขโทรศัพท์ 086- 8965950

นางสาวพิมพ์สุภัท อุ่มพิมาย

ผู้วิจัย

“หากผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถแจ้งมายังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา กองบริหารจริยธรรมและนวัตกรรม หมายเลขโทรศัพท์ 038-102-620 หรืออีเมล buuethics@buu.ac.th”

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

(Participant Information Sheet)

(ผู้ปกครองผู้เข้าร่วมโครงการ)

รหัสโครงการวิจัย :

(งานมาตรฐานและจริยธรรมในการวิจัย กองบริหารการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ออกรหัสโครงการวิจัย)

โครงการวิจัยเรื่อง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี

เรียน ผู้ปกครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ข้าพเจ้า นางสาวพิมพ์สุภัก อุ่มพิมาย นิสิตพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอเรียนเชิญนักเรียนในปกครองของท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี ก่อนที่ท่านจะอนุญาตให้นักเรียนในปกครองของท่านเข้าร่วมการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอแจ้งให้ท่านทราบรายละเอียดของโครงการวิจัย ดังนี้

โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้น เพื่อจะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียน

หญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี นักเรียนในปกครองของท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้จะทำการเก็บข้อมูลในนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดจันทบุรี และเนื่องจากนักเรียนในปกครองของท่านเป็นกลุ่มเป้าหมายการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า

หากท่านอนุญาตให้เด็กในปกครองของท่านตกลงเข้าร่วมวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้นักเรียนในปกครองของท่านตอบแบบสอบถามจะใช้เวลาประมาณ 30 – 45 นาที แบบสอบถามที่ให้นักเรียนในปกครองของท่านตอบ มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 74 ข้อ ประกอบไปด้วย 8 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่และการใช้สารเสพติด จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มวน หรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน และบุคคลในครอบครัว จำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ รับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 16 ข้อ ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 4 ข้อ โดยผู้วิจัย จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยผู้วิจัยจะอ่านคำถามที่ละข้อในห้อง และให้นักเรียนแต่ละคนทำไปพร้อมๆ กัน โดยจัดที่นั่งให้นักเรียนนั่งห่างกันประมาณ 1-2 เมตร หลังทำแบบสอบถามเสร็จให้ใส่ซองที่เตรียมไว้ให้ทันที และในขณะที่ทำแบบสอบถามจะไม่มีคุณครูอยู่ในห้อง ข้อมูลในแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับ มีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่ได้อ่านและรับทราบข้อมูล ผลการศึกษาที่ได้ จะถูกนำเสนอเป็นภาพรวม และไม่มีกระบวนการเปิดเผยรายชื่อให้ผู้อื่นทราบ การเก็บรักษาข้อมูล ตั้งแต่วันรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งภายหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย และการขออนุมัติตีพิมพ์บทความ 4-8 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 1 ปี โดยเก็บข้อมูลในแฟ้มส่วนตัว การทำลายข้อมูลจะกระทำภายหลังจากผลการวิจัยเผยแพร่และตีพิมพ์ โดยวิธีการทำลายด้วยเครื่องทำลายเอกสาร หลังตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น นักเรียนจะได้ของที่ระลึก เป็นสมุดโน้ตไดอารี่ คนละ 1 เล่ม มูลค่า 10 บาท

การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์โดยทางอ้อม คือ ข้อมูลของนักเรียนในปกครองของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้

การเข้าร่วมการวิจัยของนักเรียนในปกครองของท่านในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ และต้องได้รับความยินยอมจากท่าน ทั้งนี้ท่านสามารถตอบปฏิเสธการเข้าร่วมหรือถอนตัวออกจากการเข้าร่วมโครงการได้ตลอดเวลา โดยจะไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กในปกครองของท่าน และมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการวิจัยโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้วิจัยทราบล่วงหน้า แต่หากท่านยินดีให้เด็กในปกครองของท่านให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ขอความกรุณาให้ท่านลงความยินยอมให้เด็กในปกครองของท่านเข้าร่วมโครงการนี้ในเอกสารใบยินยอมเข้าร่วมโครงการที่แนบมาด้วย

หากท่านมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใด สามารถสอบถามผู้วิจัยได้โดยตรง โดยสามารถติดต่อสอบถามเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้ได้ตลอดเวลาที่ นางสาวพิมพ์สุภัค อุ่มพิมาย หมายเลขโทรศัพท์ 080-3646592 หรือที่ รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก หมายเลขโทรศัพท์ 086- 8965950

พิมพ์สุภัก อุ่มพิมาย
ผู้วิจัย

“หากผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถ
แจ้งมายังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา กองบริหาร
จริยธรรมและนวัตกรรม หมายเลขโทรศัพท์ 038-102-620 หรืออีเมล buuethics@buu.ac.th”

เอกสารแสดงความยินยอม

ของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Consent Form)

(สำหรับผู้ที่มียุตั้งตั้งแต่ 12 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี)

รหัสโครงการวิจัย :

(งานมาตรฐานและจริยธรรมในการวิจัย กองบริหารการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ออกรหัสโครงการวิจัย)

โครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดจันทบุรี

ให้คำยินยอม วันที่ เดือน พ.ศ.

ก่อนที่จะลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่ระบุในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ไว้แก่ข้าพเจ้า และข้าพเจ้าเข้าใจคำอธิบายดังกล่าวครบถ้วนเป็นอย่างดีแล้ว และผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยนี้ด้วยความเต็มใจ และไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าพอใจ

ข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ การบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนั้นไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนที่ข้าพเจ้าจะพึงได้รับต่อไป

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยได้เฉพาะเป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้วมีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในเอกสาร
แสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม

ผู้ยินยอม

(.....)

ข้าพเจ้า บิดาหรือมารดาผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้

กรณีที่ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารแสดง
ความยินยอมให้แก่ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีแล้ว ข้าพเจ้าจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วหัวแม่มือของ
ข้าพเจ้าในเอกสารแสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม

(.....)

บิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ลงนาม พยาน

(.....)

หมายเหตุ กรณีที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองให้ความยินยอมด้วยการประทับลายนิ้วหัวแม่มือ ขอให้
พยานลงลายมือชื่อรับรองด้วย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวพิมพ์สุภัค อุ่มพิมาย
วัน เดือน ปี เกิด	29 December 1989
สถานที่เกิด	Buriram
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	bedtel chanthaburi 152/1 หมู่ 2 ตำบลท่าช้าง อำเภอท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี 22000
ตำแหน่งและประวัติการ ทำงาน	2556 - 2567 พยาบาลวิชาชีพ 2556 - 2565 โรงพยาบาลพญาไท 1 2565 - ปัจจุบัน โรงพยาบาลกรุงเทพจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	2556 พยาบาลศาสตร์บัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
รางวัลหรือทุนการศึกษา	ได้รับทุนสนับสนุนวิทยานิพนธ์ จาก ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการ ควบคุมยาสูบ (ศจย.)